

Tablou cu Sfântul Mitropolit Andrei Șaguna (225 x 140 cm), realizat de pictorul bavarez Ludwig Kandler (1856-1927) în anul 1904, aflat în Sala Festivă a Școlii din Săliște; în partea superioară a tabloului, pe ramă, este blazonul Mitropolitului Andrei Baron de Șaguna.

DIN SUMAR:

- Nevoia de previzibilitate – † **PS BENEDICT BISTRITĂNUL** (p. 3)
- Despre rugăciunea digitală – **EUGEN-ADRIAN TRUȚA**.....(p. 3)
- Orologiul Mitropolitului Andrei Șaguna de la Negreni
– **C.Ș. III DR. MIRCEA-GHEORGHE ABRUDAN** (p. 4)
- Cine este Iisus? „Eu sunt dintre cele de sus...
Mai înainte de a fi fost Avraam Eu sunt” (Ioan 8, 23.58)
– **PR. PROF. UNIV. DR. STELIAN TOFANĂ**... (p. 5)

† ANDREI

Arhiepiscopul Vadului, Feleacului și Clujului,
Mitropolitul Clujului, Maramureșului și Sălajului

Măhnirea pe care a lăsat-o în inima Sfântului Andrei Șaguna lipsa de recunoștință a colaboratorilor săi

În câteva săptămâni înainte de a trece la Domnul, i-am făcut o vizită mitropolitului Antonie Plămădeală la Sibiu. N-am talentul scriitoricesc care să mă ajute să redau exact conținutul conversației minunate pe care am avut-o. De fapt, unul dintre lucrurile pe care mi le-a zis rămâne în taina sufletului meu. Altul însă, care are însemnătate duhovnicească nu trebuie tănuțit. Când am plecat, m-a condus și, arătând spre salonașul în care murise Andrei Șaguna, mi-a zis: *Vlădica, în camera aceasta a murit Andrei Șaguna de inimă rea!*

De ce avea inimă rea omul care a salvat Biserica Ortodoxă din Ardeal, nu poți răspunde în două cuvinte. Volumul omagial tipărit la Sibiu în 1909 ne dă un răspuns de liniște evanghelică pe care la un moment dat Șaguna l-a livrat detractorilor săi: „Numai când vă veți întoarce de la mormântul meu, veți cunoaște pe cine ați pierdut”¹.

Au fost mari realizările Sfântului Andrei Șaguna în Ardeal. A fost omul rânduit de Dumnezeu. Erau, la venirea sa în Ardeal, și alți doritori ai tronului episcopal. Mitropolitul sârb din Carloviț, al cărui cuvânt era ascultat la Viena, fără a intui urmările, a stăruit pentru Șaguna. Rajacici n-a prevăzut atunci cine va fi Șaguna.

Ne spune volumul pomenit mai sus că Șaguna a venit în Ardeal în august 1846, că „fu întâmpinat cu răceală și neîncredere, ceea ce e ușor de înțeles. Întâi, fiindcă venea ca un necunoscut, care prin ivirea sa neașteptată putea nimici acum planurile de înălțare la treapta arhierescă a ardelenilor de baștină”².

Unii l-au acuzat că era sârb; or, el era român de cea mai puternică viță, aromân născut la Mișcolț, rânduit de Dumnezeu să facă treabă de excepție. La început, vicar din 1846, iar după alegerea de la Turda de la 1 decembrie 1847, episcop. Este drept că între cei trei propuși avea cele mai puține voturi, 27, dar pe el l-a preferat Curtea din Viena. Socotim că nevăzută lucra mâna lui Dumnezeu. Se spune că înainte de alegere ar fi mers la Șaguna o delegație de protopopi, „rugându-l să nu candideze”³. Le-a explicat că este român, le-a spus intențiile sale și i-a slobozit zicându-le: „Dacă voi nu mă vreți pe mine, eu vă vreau pe voi, și să știți că eu voi fi episcopul vostru”⁴. Lucra voia Bunului Dumnezeu!

Va fi hirotonit la Carloviț, provocând bucurie tuturor celor ce judecau lucrurile duhovnicești, inclusiv greco-catolicilor, Timotei Cipariu dând glas acestei atitudini. Începe pentru Biserica Ortodoxă din Transilvania o perioadă binecuvântată. În mai 1848 va avea loc adunarea națională de la Blaj, el fiind unul dintre liderii importanți ai adunării.

Prin Biserică, Andrei Șaguna va fi „ziditor al unității românești”⁵. „La cumpăna anilor 1848-1849, frunțașii românilor din Ardeal, Banat, Bucovina și Ungaria au dovedit un real pragmatism politic, elaborând un nou program național în care și-au exprimat cu claritate idealul solidarității românești prin proiectul construirii unui ducat românesc autonom în cadrul Imperiului austriac”⁶.

Andrei Șaguna a fost co-fondator al „Asociațiunii ASTRA”, va organiza învățământul, va scrie și va avea grijă de viața bisericească, căreia i-a dat un statut, fiind prezent peste tot la activitățile duhovnicești și culturale pe care le cereau vremurile.

Cei din Mitropolia Clujului, Maramureșului și Sălajului avem din punct de vedere emoțional un motiv în plus să ne bucurăm: alegerea ca episcop a lui Andrei Șaguna s-a făcut în Turda, în biserica „Dintre români”, și până astăzi s-a transmis din gură în gură acest adevăr. Chiar dacă hirotonia a avut loc la Carloviț, insistențele ulterioare ce le-a făcut pentru înființarea eparhiei de la Cluj, pe lângă cele de la Arad și Caransebeș, sunt mari. Chiar dacă nu a reușit atunci, cum n-a văzut ridicată nici catedrala din Sibiu, mai târziu sămânța a dat rod.

Când mergea cu trăsura la Viena, cu mult drag se oprea în Parohia Negreni, și până astăzi în turnul bisericii avem ceasul dăruit de Mitropolitul Andrei Șaguna. Tradiția orală nu uită popasurile făcute aici.

Om duhovnicesc fiind, lasă scrise dispozițiile legate de înmormântarea lui: să fie înmormântat „lângă biserica din Rășinari, în coșciug de metal sau de lemn de brad, îmbrăcat cu mătase neagră, la înmormântare să slujească un singur preot, duhovnicul Gherman; înmormântarea să i se facă înainte de amezi, fără pompă, fără muzică și fără predică...”⁷.

Se împlinesc anul acesta o sută cincizeci de ani de la trecerea în eternitate a Sfântului Andrei Șaguna. Când trecem prin Mișcolț, și vedem marea biserică ortodoxă a comunității aromâne din centrul orașului, în care astăzi se slujește în maghiară, ne aducem aminte că aici a fost botezat marele apostol al spiritualității românești și-i zicem: *Sfinte Andrei Șaguna, roagă-te pentru noi păcătoșii și dă-ne râvna și activismul tău în slujirea Domnului Hristos!*

¹ Mitropolitul Andrei baron de Șaguna, Scriere comemorativă, Sibiu, 1909, p. 386.

² Ibidem, p. 47.

³ Ibidem, p. 61.

⁴ Ibidem.

⁵ Mircea-Gheorghe Abrudan, Mitropolitul Andrei Șaguna, o biografie culturală, Ed. Școala Ardeleană, Cluj-Napoca, 2023, p. 111.

⁶ Ibidem, p. 114.

⁷ Mitropolitul Andrei..., p. 387.

COMUNICAT

Noi hotărâri ale Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române

N în ziua de marți, 4 iulie 2023, în Aula Magna „Teotist Patriarhul” din Palatul Patriarhiei, sub președinția Preafericitului Părinte Patriarh Daniel, s-a desfășurat ședința de lucru a Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române.

Sfântul Sinod l-a ales prin vot secret pe Preacuviosul Părinte Arhimandrit Paisie Teodorescu, vicar patriarhal, în demnitatea de *Episcop-vicar patriarhal*. Noul Episcop-vicar patriarhal va purta titulatura de *Preasfințitul Părinte Paisie Sinaitul*.

De asemenea, Sfântul Sinod l-a ales prin vot secret pe Preacuviosul Părinte Arhimandrit Nectarie Petre, vicar eparhial al *Arhiepiscopiei Ortodoxe Române a Europei Occidentale*, în demnitatea de *Episcop-vicar* al acestei Arhiepiscopii. Noul Episcop-vicar va purta titulatura de *Preasfințitul Părinte Nectarie de Bretania*.

În cadrul aceleiași ședințe au mai fost luate următoarele hotărâri:

1. Aprobarea textului *Protocolului de finanțare dintre Patriarhia Română și Secretariatul de Stat pentru Culte*;
2. Aprobarea propunerii proiectului de text al volumelor pentru lunile *Septembrie și Octombrie* ale *Sinaxarului Sinodal al Bisericii Ortodoxe Române*;
3. Aprobarea înscrierii în calendarul Bisericii Ortodoxe Române a *cinstirii icoanei Maicii Domnului „Axion estin”* și a textelor liturgice pentru aceasta;
4. Aprobarea înscrierii în calendarul Bisericii Ortodoxe Române a *Sfintei Cuvioase Casiana Imnografa (7 septembrie)*, a textelor liturgice și a icoanei pentru cinstirea acesteia;
5. Aprobarea înscrierii în calendarul Bisericii Ortodoxe Române a *Sfântului Ierarh Ioan Maximovici (2 iulie)*, a textelor liturgice și a icoanei pentru cinstirea acestuia;
6. Aprobarea înscrierii în calendarul Bisericii Ortodoxe Române a *Sfântului Cuvios Iosif Isihastul (28 august)*, a textelor liturgice și a icoanei pentru cinstirea acestuia;
7. Aprobarea textului *Slujbei aducerii moaștelor Sfântului Cuvios Dimitrie cel Nou la București*;
8. Aprobarea textului *Paraclisului Sfintei Mari Mucenițe Chiriachi*.

Biroul de Presă al Patriarhiei Române

politul Clujului, Maramureșului și Sălajului, și Preasfințitul Părinte Benedict Bistrițeanul, Episcopul-vicar al Arhiepiscopiei Clujului, înconjurați de un sobor de clerici, au oficiat Vecernia plecării genunchilor. La slujbă au luat parte, pe lângă numeroșii credincioși, preoții din Cluj-Napoca și cei din împrejurimi. De asemenea, au fost prezenți profesorii, studenții și elevii de la cele două instituții de învățământ teologic din oraș, tinerii din asociațiile de tineret, dar și părinți cu copii, mulți îmbrăcați în straie populare.

Momentul central al acestei slujbe l-a constituit citirea celor șapte rugăciuni, toate în legătură cu sărbătoarea Pogorării Sfântului Duh. Ele invocă ajutorul Sfintei Treimi, amintind de cele șapte daruri ale Sfântului Duh, care s-a pogorât în ziua Cincizecimii. Datorită faptului că cele șapte rugăciuni se citesc stând în genunchi, slujba aceasta se mai numește și „Vecernia plecării genunchilor”.

Răspunsurile la strană au fost date de Corul de cameră „Psalmodia Transylvanica” al Facultății de Teologie Ortodoxă din Cluj-Napoca, dirijat de pr. prof. univ. dr. Vasile Stanciu, directorul Școlii Doctorale „Isidor Todoran”.

La finalul slujbei, Părintele Mitropolit Andrei a adresat un cuvânt de învățătură mulțimii adunate în Piața Avram Iancu, vorbindu-le despre nostalgiile rurale legate de sărbătoarea Rusaliilor.

Procesiunea

Apoi, de la ora 18:00, procesiunea propriu-zisă a pornit din fața Catedralei pe următorul traseu: Piața Avram Iancu – Bulevardul 21 Decembrie 1989 – Piața Unirii (prin spatele Bisericii „Sfântul Mihail”) – Bulevardul Eroilor – Piața Avram Iancu, după care s-a revenit în fața Catedralei.

Procesiunea a avut în frunte toaca, crucea, ripidele și icoana, urmate de soborul clericilor, Înaltpreasfințitul Părinte Mitropolit Andrei și Preasfințitul Părinte Benedict Bistrițeanul, elevii, studenții și credincioșii. Pe parcursul traseului s-a cântat troparul Rusaliilor și mai multe pricene, s-au făcut opriri în fața lăcașurilor de cult întâlnite pe traseu și au fost rostite ectenii speciale.

După încheierea procesiunii, în fața Catedralei Mitropolitane, au fost binecuvântate spicele de grâu și au fost rostite rugăciuni pentru natură.

Evenimentul s-a încheiat cu un cuvânt de mulțumire adresat de Părintele Mitropolit Andrei tuturor celor care s-au implicat și anul acesta în organizarea procesiunii, precum și tuturor credincioșilor prezenți.

Pentru buna desfășurare a procesiunii, Primăria și Poliția au luat măsuri de restricționare a traficului în zona centrală a municipiului Cluj-Napoca, iar efective de jandarmi clujeni au asigurat liniștea desfășurării acestei manifestări religioase.

„Evenimentul și-a propus să îi aducă împreună în rugăciune pe ierarhii, preoții și credincioșii ortodocși clujeni, la marele praznic al Cincizecimii, care reactualizează evenimentul pogorării Duhului Sfânt, actul mântuitor prin care ia ființă Biserica în chip văzut, ca realitate istorică concretă, ca anticipare a Împărăției viitoare a lui Dumnezeu”, a spus consilierul cultural al Arhiepiscopiei Clujului, preotul Cornel Coprean.

Premierea participanților la trei olimpiade naționale

În Duminica Rusaliilor, Înaltpreasfințitul Părinte Andrei a oficiat Sfânta Liturghie înconjurat de un sobor de preoți și diaconi, la Catedrala Mitropolitană din Cluj-Napoca.

La finalul Liturghiei, Înaltpreasfințitul Părinte Andrei i-a felicitat și premiat pe cei 35 de elevi olimpici din județul Cluj care, în anul școlar 2022-2023, au obținut rezultate excepționale la faza județeană și națională a Olimpiadei de Religie, precum și la Olimpiada interdisciplinară limba și literatura română și religie „Cultură și spiritualitate românească” și la Olimpiada Națională a Seminariilor și Liceelor Teologice Ortodoxe. Nu au fost uitați nici profesorii care s-au ocupat de pregătirea lor.

Din partea Părintelui Mitropolit Andrei, în semn de apreciere pentru munca și efortul depus în promovarea educației religioase, fiecare elev olimpic și profesor coordonator a primit o diplomă de apreciere și o carte de rugăciuni, iar elevii au primit și premii în bani.

A devenit deja o tradiție ca Arhiepiscopia Clujului să îi gratuleze în mod festiv pe elevii meritoși, din cadrul eparhiei, care au avut rezultate de excepție la învățătură, atât ca o formă de recunoaștere a performanțelor lor, cât și pentru a sublinia grija Bisericii pentru soarta tinerilor și pentru educația viitoarelor generații.

Vecernia plecării genunchilor și Procesiunea de Rusalii 2023

Darius Echim

Nii de credincioși clujeni au participat în Duminica Cincizecimii, 4 iunie 2023, la tradiționala Procesiunea de Rusalii organizată în centrul municipiului Cluj-Napoca. Manifestarea, inițiată în anul 2011 de Înaltpreasfințitul Părinte Andrei, continuă o veche tradiție din Ardeal ce are în centrul ei rugăciunea pentru roadele pământului și pentru mediul înconjurător, la sărbătoarea Pogorării Duhului Sfânt.

Evenimentul a debutat la ora 17:00, în fața Catedralei Mitropolitane, unde Înaltpreasfințitul Părinte Andrei, Arhiepiscopul Vadului, Feleacului și Clujului și Mitro-

† BENEDICT Bistrițeanul

Episcop-vicar al Arhiepiscopiei
Vadului, Feleacului și Clujului

Nevoia de previzibilitate

Le lângă componenta surprinzătoare, imprevizibilă a vieții, un loc extrem de important îl ocupă previzibilitatea sau predictibilitatea, în sensul nevoii de a ne organiza viața și de a o așeza pe un anumit itinerariu, care presupune un țel bine stabilit și la fel de bine indicat, mijloace corespunzătoare, dar și metodologii conforme. Această perspectivă asupra vieții, în general, îl exprimă pe om în raționalitatea lui, însoțind armonia lumii în existența și funcționarea acesteia. Nu este vorba aici, pur și simplu, de dorința sau chiar de nevoia de control a omului, de vreme ce aplicabilitatea prevederii este vădit mai extinsă decât cea din urmă, ținând de latura sănătoasă a concepției despre lume și a plasării sale corecte în interiorul acesteia.

Previzibilitatea îl reflectă pe om în definiția lui originală, în sensul capacității de a-și construi viața, pornind de la timpul prezent, dar cu deschideri consistente înspre viitor, cu posibilitatea de a aplica în mod personal unele legi de viață, cu caracter general, verificate de cei de dinainte. Aceste legi țin de un anumit grad de înțelepciune colectivă, ca un bun de mare preț pentru generațiile de-a rândul și cu rezultate observabile și necesare până în vremurile noastre. Mergând mai departe, aceeași abordare, același principiu, se poate extinde și aplica și într-un spațiu superior, duhovnicesc. În acest caz vorbim și observarea unor „legi duhovnicești”, care reflectă aceeași înțelegere, însă cu rezultate corespunzătoare „zonei de aplicabilitate”.

Una dintre aceste legi indică tocmai nevoia de previzibilitate, ce se manifestă printr-o viață organizată, la timpul prezent, pentru cele ce vor veni. Totul începe acum, ca parte din existența cotidiană, fără transformări prea mari, într-un răstimp în care viața curge liniar, lipsită de experiențe complicate sau de prefaceri mari. Într-un astfel de cadru, în vreme de pace, în vreme de bine, în vreme de belșug, omul înțelept duhovnicește întrupează în viața lui pregătirea pentru situațiile contrare, printr-o firească, sănătoasă și necesară familiarizare cu Dumnezeu, la nivel de gând și acțiune. Și de data aceasta Sfântul Isaac, cel cu care călătorim,

ne îndeamnă: „Cere ajutorul înainte de a începe războiul și caută pe Tămăduitorul înainte de a te îmbolnăvi”. Această bună obișnuință cu Domnul se desfășoară sub chipul unei relații cu caracter neîntrerupt, de-a lungul unei fidelități și încrederi argumentate prin dorința de a-L avea pe Dumnezeu aproape, fără a fi determinați de o nevoie stringentă, urgentă, ba chiar obligatorie, precum boala, războiul (la propriu sau la figurat), tulburările de tot felul, suferințele, necazurile sau neîmplinirile, ci prin libera alegere, în vremuri de bine, când nu se conturează în mod obligatoriu nevoile limită.

„A cere ajutorul” înainte de război, înainte de vreo situație limită, „a-l căuta” pe medic înainte de a te îmbolnăvi denotă prezența unei viziuni organizate, mature, complete asupra vieții, de-a lungul nevoii de previzibilitate pentru vremuri dificile, care, cu probabilitate mare, vor face parte la un moment dat din propriul itinerariu. În plus, o astfel de

atitudine dovedește și onestitate, de vreme ce nu se plasează în favoarea unui „comportament interesat” la timpul prezent, ba chiar obligatoriu, în lipsa unei alte variante.

Când războiul va fi în desfășurare, Cel de la care vine ajutorul ne va fi cunoscut, apropiat, din vremea în care încă domnea pacea în viața noastră, într-o desfășurare confortabilă a vieții, iar acum, suficient de puternic ca să ne încurajeze în experiența grea și dureroasă pe care suntem nevoiți să o traversăm. Același principiu aplicat în cazul bolii, ne aduce siguranța apropierei de Doctorul dispus să ne însoțească și destoinic să ne vindece de suferința noastră

atunci când se va apropia de noi. Altfel spus, împrietenește-te, aliază-te cu Domnul încă din vremurile ușoare, pașnice și îmbelșugate, pentru ca să știi pe Cine ai lângă tine în momentele intense, însoțite de prefaceri dificile, tulburări majore sau sărăcie grea.

De-a lungul aceluiași fir roșu, Sfântul Isaac mai adaugă o sentință, care, de data această, pe lângă ceea ce are de făcut omul, ne mai arată și ceea ce va face Dumnezeu cu omul. Acesta ne învață: „Adu-ți aminte de Dumnezeu în toată vremea și-și va aduce și El aminte când vei cădea în cele rele”. Acest îndemn pare să indice un fel de „obligație” pe care Însuși Dumnezeu o acceptă, în interiorul unei relații de reciprocitate de tipul legământului Legii vechi. Dacă cineva îl cheamă pe Dumnezeu neîncetat prin aducerea-minte de El, Dumnezeu Însuși va fi Cel care își va aduce aminte de om în vremuri grele, în sensul protecției sau solidarității cu el. Dar, din nou, „aplicabilitatea” și „verificarea” acestei legi duhovnicești presupune grija pentru previzibilitate a omului, care cultivă o relație cu Dumnezeu mai înainte de a fi nevoit de împrejurări, liber în alegerea și dorința ca Dumnezeu să-i fie parte din viața personală. Familiarizarea cu Dumnezeu și reciprocitatea, indicate în această sentință, sunt însoțite de câteva atribute și lucrări importante în consecință - decizia în favoarea lui Dumnezeu și alierea cu Acesta, în fața altor variante, posibil mai ofertante și mai confortabile; străduința de a intensifica această legătură, dar și o stăruință, în sensul unei fidelități și încrederi de-a lungul unui timp nu doar intens, ci și îndelungat, până la permanent; prioritizarea relației cu Dumnezeu, ca primat al oricărei activități mentale sau fizice; și, în cele din urmă, asumarea unei vieți răstignite, pe urmele lui „Iisus Hristos Cel răstignit” (Marcu 16, 6). Raportul care se stabilește în interiorul unei astfel de legi duhovnicești, cu „parteneri” atât de diferiți (Dumnezeu și omul), este unul care înclină generos și foarte pregnant în favoarea omului, ca un privilegiat al lui Dumnezeu, de vreme ce primește atât de mult față de ceea ce poate să ofere.

Așadar, în viața duhovnicească, se cere o anumită prevedere, ca pregătire și familiarizare cu Dumnezeu în vremurile liniștite, care va atrage prezența, însoțirea și protecția Lui în vremurile dificile care pot să urmeze. Este o lege cu caracter general, însă care, în acest spațiu, primește un accent specific. Pregătirea de acum și împrietenirea cu Dumnezeu va aduce așezarea și stabilitatea necesară pentru mai târziu, într-o reciprocitate plină de dăminie pe care omul o construiește cu Domnul și de care Domnul Însuși se bucură.

Despre rugăciunea digitală

A cincea este rugăciunea duhovnicească făcută cu mintea, care se ferește de orice gând. Stând mintea în cele zise și căzând la Dumnezeu cu frângeri negrăite, cere să se facă numai voia dumnezeiască întru toate faptele și cugetările sale, neprimind niciun gând sau figură, sau culoare, sau lumină, sau foc, sau peste tot altceva. Și ca una ce privește numai la Dumnezeu și vorbește numai cu El, a ajuns fără formă, fără culoare și fără figură. Căci aceasta este rugăciunea curată, ce se cade să o aibă cel lucrător. Iar celui contemplativ i se cuvin altele mai mari decât acestea¹.

Eugen Adrian Truța
Secretar eparhial

Leseori ajungem să medităm la sensul rugăciunii noastre și la semnele care însoțesc reușita acesteia. Dorința certitudinii are nevoie imperioasă de o voce care să ne asigure și să ne susțină în travaliul găsirii albiei unde rugăciunea să curgă lin.

Acest rol aparține în mod tradițional și întemeiat duhovnicului, iar o parte însemnată din ce înseamnă viața duhovnicească se desfășoară în grija paternă a sfaturilor și liniilor directe de conștiință. La fel cum Sfântul Apostol Pavel sfătuiă și resimțea chinurile nașterii din nou ale celor proaspăt încreștinați (Galateni 4, 19) ca fiind suferințele copiilor săi, la fel preotul duhovnic îndrumă, îndeamnă și compătimentește pe lungul drum al găsirii adevărului. E prea

puțin prezentă în mintea noastră realitatea paternității „apostolului neamurilor”, care nu doar a călătorit în Europa și a redactat scrisori cu un profund și inegalabil conținut teologic, ci a mistuit de dragul sufletelor celor pe care i-a văzut luând chipul lui Hristos.

În sinuoasa noastră viață intrinsecă așteptăm o astfel de protecție caldă, de dragoste dezinteresată și orientată doar sufletește. Să fim valoroși doar pentru universul nostru lăuntric, nu pentru funcții sau împrejurări sociale.

Fiindcă nu trăim într-o lume ideală, percepția unei asemeni așteptări s-a transformat prin concursul lașității noastre într-o decriptare derizorie a semnelor. În fond, ne trezim că vânam sentimente diferite, libertăți care separă și emancipări care individualizează.

Uneori, chiar rugăciunea intră pe făgașul *minunismului* facil și ne surprindem debusolați. Căutăm să ne compensăm situația prin centuri de siguranță. Ascultăm doar un fel de muzică pentru că doar acel gen e compatibil cu certitudinea justei situații, acceptăm doar un tip de dialog și un doar un soi de revelații personale. Este o așteptare de genul celei descrise în fragmentul de sus. Norul necunoașterii mistice nu intră în orizontul expectanței noastre și dăm la schimb foarte repede libertatea pe garanția unor reacții și senzații memorizate pe care tot continuăm să le exploatăm.

Mi-e foarte greu să descriu pierderea privilegiului *credinței care este lucrătoare prin iubire* (Galateni 5, 6), în primul rând din pricina propriei cărți a păcatelor pentru care sunt un vajnic lucrător, dar mai ales pentru că îmi lipsește *lărgimea și lungimea și înălțimea și adâncimea* și nu cunosc *iubirea lui Hristos, cea mai presus de cunoștință* (Efeseni 3, 18-19).

Pot în schimb să duc imaginația în direcția opusă. Văd în zăre un nou inchișitor. Acesta nu mai trăiește

în Spania secolului al XV-lea, ci în viitorul foarte apropiat al omenirii. A învățat toată teologia scrisă și a ascultat toate vocile părinților duhovnicești. A parcurs toate tratatele, a citit toate textele Sfinților Părinți, cunoaște și rezumă impecabil toate canoanele și toate situațiile pastorale excepționale. Nu doar că le admiră, ci le înțelege, le metabolizează, le aplică altora la cererea expresă. Nefiind totuși uman, este idealul teologiei absolute. Știința lui comportamental-religioasă se bazează pe reprezentarea biologică a arhetipului celui care întreabă, cât de aspru să postească, cât de mult s-a împotrivit păcatului, cât de mult se poate ruga, unde se află pe scara credinței. Gândiți-vă, va răspunde exact când ai nevoie de răspunsuri, indiferent de oră și de situație, te va cunoaște într-un tot, te va călăuzi duhovnicește și va reține toate detaliile într-o memorie holografică de cristal astfel încât să nu fii nevoit să reiei piesă cu piesă drama ta. Acesta va fi duhovnicul inteligenței artificiale! Duhovnicul viitorului!

Am învățat de-a lungul timpului că voia lui Dumnezeu nu este un mesaj care se comunică brutal și, deși m-am jucat în aceste rânduri cu un anumit ton profetic, mă gândesc mereu că nicio instanță digitală net superioară ca inteligență și conexiuni teologice nu va putea replica dragostea paternă așa cum o vedem și o citim în epistolele pauline și o vedem reflectată parțial în ochii duhovnicilor noștri.

Hristos-Dumnezeu, *Tatăl nostru*, Părintele Absolut, este chipul spre care tânjim în libertatea noastră care cere semne ale dragostei, mici dovezi de familiaritate spirituală și bucurii interioare. Dar oare în dragoste, mai mult așteptăm sau mai mult oferim?!

¹ Petru Damaschin, *Învățăături duhovnicești în Filocalia sau culegere din scrierile Sfinților Părinți care arată cum se poate omul curăța, lumina și desăvârși*, vol. V, traducere, introducere și note de pr. prof. Dumitru Stăniloae, E.I.B.M.O., București, 1976, p. 49.

Orologiul Mitropolitului Andrei Șaguna de la Negreni

C.Ș. III Dr. Mircea-Gheorghe Abrudan

mplinirea a o sută cincizeci de ani de la trecerea la Domnul a Sfântului Mitropolit Andrei Șaguna (1 ianuarie 1809-28 iunie 1873) este o ocazie potrivită pentru a-l evoca, pentru a restitui momente inedite din parcursul său biografic și pentru a descoperi episoade puțin sau chiar deloc cunoscute din anii păstoririi sale. În cele ce urmează mi-am propus să relatez un asemenea episod emblematic referitor la interacțiunea faimosului ierarh cu o comunitate ortodoxă de pe Valea Crișului Repede, situată astăzi în județul Cluj și sub autoritatea canonică a Arhiepiscopiei Vadului, Feleacului și Clujului.

În secolele XVIII-XIX, localitatea Lacul Negru (Fekete-Tó) a făcut parte din comitatul Bihor, iar parohia ortodoxă română de aici s-a aflat în jurisdicția bisericească a Vicariatului Ortodox al Oradei, dependent canonic de Episcopia Aradului. Șematismul Bisericii Ortodoxe din Regatul Ungariei pe anii 1846-1847 ne dezvăluie că parohia Lacul Negru avea o biserică de lemn cu hramul Sfinții Arhangheli Mihail și Gavril, un număr de 308 familii și 1128 credincioși, păstoriți de preotul Iosif Furcovici, și făcea parte din Protopopiatul Ortodox al Peștișului, condus de protopopul Iosif Popovici¹. Parohia a rămas sub autoritatea canonică a episcopilor Aradului până în anul 1920, când s-a reactivat Episcopia Ortodoxă a Oradei, iar Protopopiatul Peștiș a trecut în jurisdicția acesteia. În anul 1968, prin noua reformă administrativ-teritorială a României localitatea Lacul Negru, redenumită între timp Negreni a fost arondată județului Cluj, iar de la 1 martie 1968 a trecut în jurisdicția Eparhiei Vadului, Feleacului și Clujului, care cuprindea județele Cluj, Bistrița-Năsăud și Maramureș.

Între anii 1846 și 1856, comunitatea a edificat un nou locaș de cult din piatră și cărămidă, de tip navă cu turn clopotniță la intrare, sfințit în anul 1856 de Simeon Bica, protopopul Peșteșului, ca reprezentant al episcopului Procopie Ivacicovici al Aradului. De-a lungul vremii, biserica a fost reparată și restaurată de mai multe ori, cele mai importante lucrări derulându-se în anii 1940-1942, 1948, 1970-1972, 1993-1996 și 2020-2021, lucrările fiind binecuvântate, iar prestolul resfințit de către episcopii Nicolae Colan (1942), Nicolae Popoviciu (1948), Teofil Herineanu (2 iulie 1972) și Înaltpreasfințitul Părinte Arhiepiscop și Mitropolit Andrei Andreicuț în 13 iunie 2021². În turnul bisericii se păstrează un orologiu din a doua jumătate a secolului al XIX-lea, ceasul având astfel o bună vizibilitate de pe întreaga rază a localității și constituind în epocă un motiv de nedisimulată mândrie locală. Din tradiția orală a satului, consemnată în scris pentru prima oară de preotul Vasile Romitan în anul 1980, se știe că în timpul uneia dintre călătoriile mitropolitului Andrei Șaguna de la Cluj spre Oradea și Viena, marele arhieru a făcut o pauză pentru schimbarea cailor poștalionului cu care călătorea. Profitând de ocazie, sătenii, care nu de mult finalizaseră lucrările de construcție, l-au invitat pe ierarh să le viziteze biserica, ceea ce Șaguna a acceptat cu bunăvoință laudând hărnicia lor prin cuvintele „între Cluj și Oradea, biserica aceasta este cea mai mare și mai frumoasă”. La auzirea acestor aprecieri, un sătean mai curajos și mai învățat i-a dezvăluit arhierului oful pe care fruntașii comunității îl aveau pe suflet: „Domnule Mitropolit, după cum vedeți în turn am lăsat un loc pentru ceas, care s-o împodobească și s-o facă să fie și mai frumoasă și mai de neîntrecut de alte biserici din jur. Dumnezeu știe când vom putea să ne cumpărăm ceasul, că suntem foarte săraci și noi tare am dori să-l avem”. Sensibilizat, Andrei Șaguna le-a promis că-i va ajuta, ierarhul ținându-se de cuvânt și aducându-le personal de la Viena un orologiu în dar pentru biserică, la predarea ceasului spunându-le parohienilor următoarele cuvinte: „Iată v-am adus ceasul dorit. El să fie simbolul dragostei și credinței pentru neam și pentru lege”³.

Gestul mitropolitului Andrei Șaguna nu a fost trecut cu vederea de primul său biograf, arhimandritul Nicolae Popea (1826-1908), care l-a cunoscut foarte bine fiindu-i colaborator timp de două decenii. Astfel, în monografia șaguniană, publicată la Sibiu în anul 1879, Nicolae Popea relatează episodul călătoriei episcopului Șaguna spre Viena pe la Lacul Negru în anul 1862 și explica darul ierarhului sibian scriind: „pentru biserica noastră din Lacul negru (Fekete tó), la marginea Ardealului spre Oradea Mare, dăruie un orologiu de turn, încă până era în viață. Lucrul se întâmplă așa, că călătorind el în anul 1862 prin locul acum numit spre Viena, când cu deputațiunea cea numeroasă la împăratul pentru mitropolie, îi istorisise parohul acelei comune, cum episcopul romano-catolic contele Z..., proprietarul locului, rugat de dânsul să le facă un orologiu în turnul bisericii lor celei noi, le-ar fi promis «că nu numai orologiu dară și celelalte de lipsă toate le va da, numai să treacă la religiunea greco-catolică el și poporeni săi», la ce însă preotul i-ar fi răspuns că nici pentru o sută de ceasuri nu-și părăsește religiunea strămoșească! Șaguna mișcat de această tărie de caracter a menționatului preot (nu-i mai știu numele), îndată ce ajunse la Viena dispuse cele de lipsă prin fericitul mecenat al românilor Nicolae Jinga din Oradea Mare și îi surprinse cu un orologiu frumos, care și astăzi poate va fi bătând în turnul bisericii din Lacul Negru, aflându-se aceasta așezată într-un loc ridicat și deschis, între văi și păduri jur împrejur”⁴.

Credincioșii și preotul din localitate au fost profund mișcați de gestul mărinimos al faimosului ierarh de la Sibiu, care, deși nu era arhipăstorul lor canonic, nu le trecuse cu vederea rugămintea și îi determinase să devină și mai mândri de noua lor biserică, care deținea din acel moment un frumos orologiu, precum era moda în epocă la bisericile celorlalte confesiuni din zonă, în mod deosebit la ungerii romano-catolici și calvini. Nu după multă vreme, spre sfârșitul anului 1862, în 9 decembrie, preotul Petru Bulzan, parohul comunității între anii 1845-1863, i-a expediat episcopului Andrei Șaguna o scrisoare mișcătoare de mulțumire în care dădea glas grațitudinii pe care i-o purta întreaga comunitate din Lacul Negru, prezența binefăcătoare a „Exceleței Sale” fiind „întipărită în inimile noastre a tuturor românilor”. Din acest motiv, preciza parohul Petru Bulzan, „îndrăznesc a vă aduce cea mai adâncă umilită mulțumire, rugând pre Împăratul Cerurilor ca să vă întărească vârtutea, să vă lungească anii vieții, înnoindu-vi-se puterile Excelenței Voastre ca să fie virtuozitate și din destul puternice ca să puteți stăruie la locurile cele mai înalte, precum pentru starea și bună înflorirea Bisericii noastre române cei dreptcredincioase răsăritene și pentru întregul supus cler așa pentru înaintarea și înflorirea întregii noastre națiuni române”. Preotul recunoștea mai departe că darul șagunian „servește bisericii noastre spre înfrumusețare, iară Excelenței Voastre spre laudă și eternă memorie în inimile noastre întipărită”, motiv pentru care îi ura cu bucurie ca jertfa să-i fie răsplătită de Dumnezeu, pe care toți credincioșii români de pe Valea Crișului Repede îl rugau să-i dea ierarhului de la Sibiu „viață lungă întru mulți ani”. Scrisoarea a ajuns la Sibiu în 13 decembrie 1862, după cum se poate citi pe reversul ei, epistola fiind lecturată de Andrei Șaguna și depusă „ad acta” în arhiva sa personală, unde se păstrează până în ziua de astăzi⁵. Datorită importanței istorice și sentimenta-

le a documentului epistolar am decis să-l reproduc integral în anexa documentară a articolului.

Darul mărinimos al marelui arhieru pentru comunitatea și biserica din Negreni, care nu se afla sub directă sa autoritate canonică, i-a impresionat adânc pe credincioșii din această parohie și din întreaga regiune a izvoarelor Crișului Repede. Gestul lui Andrei Șaguna este cu atât mai remarcabil, cu cât nu cunoaștem să fi făcut altei biserici un asemenea dar. De aceea, biserica din Negreni prin orologiu mitropolitului Șaguna fixat în turnul acesteia devine un monument eclesial și memorial șagunian unic între toate bisericile din Transilvania. Aceasta se cuvine să fie un motiv de veritabilă bucurie, mândrie și atracție turistică pentru comuna și biserica ortodoxă din Negreni. Parohiei, preotului și membrilor consiliului parohial le revine datoria de a se ridica la înălțimea înaintașilor, să înțeleagă, să cultive și să pună în lumină valoarea istorică și memorială a orologiului șagunian. Nădăjduiesc că moștenirea, memoria înaintașilor și a binefăcătorului bisericii în care credincioșii negreni se roagă Domnului până în ziua de astăzi vor rămâne mereu vii.

Anexă

Parohul Petru Bulzan din Lacu Negru către mitropolitul Andrei baron de Șaguna, Lacu Negru, 9 decembrie 1862¹

Excelentissime Domnule Baroane!
Și Înalt Preasfințite Domnule Arhipăstorii!
Nouă prea îndurat părinte.

Din timpurile când Excelența Voastră bine vioră a călători prin acest ținut, poporul român din ținutul nostru cunoscute fiindu-i faptele și sacrificiile ce Excelența Voastră n-ați pregetat și nu pregetați a face pentru luminarea, înaintarea și dezvoltarea neamului nostru român, neuitavă suvenire este întipărită în inimile noastre a tuturor românilor din Valea Crișului Repede și cu mare deosebire între lăcuiitorii din Lacul Negru, care la intrarea Excelenței Voastre în ținutul Ungariei, ca lăcuiitori confinari [de la granița, n.n.] cu Ardealul, cu adâncă umilință și fiască îndrăznire, cu cuvinte de „să trăiască” la mulți ani a vă saluta în opidul [satul n.n.] nostru alergică. Pentru care a noastră alipire cătră Excelența Voastră bine vioră de curând noua zidita biserică a noastră cu propriile Excelenței Voastre spese [cheltuieli n.n.] a o înfrumuseța și dăruie cu un orologiu de turn întru care acum din trecuta lună 15 a[nul] c[urent] spre onorea și Mărirea Excelenței Voastre se desfătează poporul nostru întru auzirea loviturilor aceluia.

Pentru cea mare arhipăstorească îngrijire și animositate [însuflețire n.n.] a Excelenței Voastre nu am destule cuvinte cu care eu, subscrisul, în numele tuturor conlocuitorilor acestei comune și mie încredințatului popor a vă da mulțămă. Însă ca celui mai smerit între preoți cu mâinile rădicate cătră ceriu alătur rugăciunile mele către Acela care toată turma Excelenței Voastre la prestolul celui preainalt le trimite, pre care cu înțelepciune și cu mărire ocârnuiesc, îndrăznesc a vă aduce cea mai adâncă umilită mulțumire, rugând pre Împăratul Cerurilor ca să vă întărească vârtutea, să vă lungească anii vieții, înnoindu-vi-se puterile Excelenței Voastre ca să fie virtuozitate și din destul puternice ca să puteți stăruie la locurile cele mai înalte, precum pentru starea și bună înflorirea Bisericii noastre române cei dreptcredincioase răsăritene și pentru întregul supus cler așa pentru înaintarea și înflorirea întregii noastre națiuni române. Și așa pentru darul care servește bisericii noastre spre înfrumusețare, iară Excelenței Voastre spre laudă și eternă memorie în inimile noastre întipărită și noi întru bucurie dară avem de a vă ura de la Împăratul Cerurilor ca dinarii pentru Biserica noastră solviți să fie bine primiți și Excelența Voastră spre deplină mângâiere și bucurie a întregului neam al nostru român, cu statornicie și lungă viață încoronat: „mulți ani, mulți ani și întru mulți ani”.

În sfârșit pe lângă umilita-mi urare sub arhipăstoreasca binecuvântare pe lângă sărutarea arhipăstoreștilor mânuri sunt în Lacul Negru / Fekete /, 9 decembrie 1862.

Al Excelenței Voastre
Cel mai umilit și supus fiu
Petru Bulzan m.p.
Parohul locului și vicariu protopopes

¹ Aloysium Reesch de Lewald, *Universalis Schematismus Ecclesiasticus venerabilis cleri orientalis ecclesiae graeci non uniti ritus I. Regni Hungariae partiumque eidem adnexarum nec non Magni Principatus Transilvaniae item literarius, pro anno 1846/7*, Budae, Typis Regiae Scientiarum Universitatis Hungaricae, p. 52.

² Vasile Romitan, „Istoricul parohiei ort. rom. Negreni”, în *Arhiva Arhiepiscopiei Clujului, Istoricul parohiilor protopopiatului Huedin*, evidențe 1982.

³ Pr. Vasile Romitan, „Urmele lui Șaguna la Negreni”, în *Îndrumător bisericesc*, editat de Arhiepiscopia Ortodoxă Română a Vadului, Feleacului și Clujului, Cluj-Napoca, 1980, p. 226-228; Cristian-Claudiu Filip, Vlad-Daniel Nistor, *Negreni. Istorie, tradiții și legende. Studiu monografic*, Editura Casa Cărții de Știință, Cluj-Napoca, 2012, p. 72.

⁴ Nicolae Popea, *Arhiepiscopul și mitropolitul Andrei baron de Șaguna*, Tipariul tipografiei arhidiecezane, Sibiu, 1879, p. 172.

⁵ *Arhiva Bibliotecii Mitropoliei Ardealului Sibiu, Fondul Andrei Șaguna*, Nr. 1786.

¹ *Arhiva Bibliotecii Mitropoliei Ardealului Sibiu, Fondul Andrei Șaguna*, Nr. 1786, scrisoare originală în limba română cu grafie latină. Aici am realizat o transcriere interpretativă cu respectarea normelor actuale ale limbii române.

Cine este Iisus?

„Eu sunt dintru cele de sus...
Mai înainte de a fi fost Avraam,
Eu sunt!”
(Ioan 8, 23.58)

Pr. prof. univ. dr. Stelian Tofană

Inainte de a răspunde ce înțelege prin propria Sa afirmație despre Sine „Eu sunt dintru cele de sus...”, Iisus afirmă mai întâi originea partenerilor Lui de dialog comparativ cu propria Lui identitate: „Voi sunteți de jos... Voi sunteți din lumea aceasta” (In. 8, 23).

Înțelesul expresiei „de jos” este legat de cel al cuvintelor „lumea aceasta”, și are, în viziunea lui Iisus, un dublu sens:

a) lumea prezentă, sub aspectul derulării ei prezente, în timp, spre deosebire de cea viitoare, care trebuie să vină

b) lumea creată, ca rezultat al actului creator al lui Dumnezeu, deci, deosebită de Creatorul ei, Stăpânul Cel ceresc.

Comparativ cu lumea cerească, a ființelor și puterilor nevăzute, care slujesc permanent Creatorului lor, a fi din lumea creată înseamnă a aparține „lumii de jos”, care e opusă „lumii de sus”. Așadar, dacă Iisus spune „voi sunteți din lumea aceasta”, El își desemnează adversarii Săi ca fiind ființe create ale acestei lumi trecătoare, vremelnice, prezente. În contrast cu aceștia, El este Domnul ceresc, Creatorul tuturor, și desăvârșitor și al lumii viitoare, care trebuie să vină.

Contrastul devine și mai evident din afirmația lui Iisus „Eu sunt”, care reprezintă autodefinirea lui Dumnezeu din Vechiul Testament, Cel ce Se descoperă lui Moise: „Zisu-i-a Dumnezeu lui Moise: „Eu sunt Cel ce este” (Ieș. 3, 14). Iisus Se definește, așadar, cu numele lui Dumnezeu din Vechiul Testament, despre Care profetul Isaia, consemnând propria descoperire a lui Iahve, spune: „...să știți și să credeți și să înțelegeți că EU SUNT: Înainte de Mine n-a fost alt dumnezeu și nici după Mine nu va mai fi vreunul. Eu sunt Dumnezeu și în afară de Mine nu este mântuitor” (Is. 43, 10-11).

Acesta este motivul pentru care Iisus vorbește răspicat adversarilor Săi despre consecința imediată și viitoare a respingerii Lui: „Pentru aceea v-am spus că veți muri în păcatele voastre. Că dacă nu veți crede că Eu sunt, în păcatele voastre veți muri” (In. 8, 24). Pornind de aici, în contrast cu cele afirmate despre conaționalii Săi, Iisus afirmă despre Sine: „Eu sunt de sus... Eu nu sunt din lumea aceasta” (In. 8, 23). Iisus Se plasează, așadar, cu aceste afirmații într-un plan evident opus contestatarilor Săi, și total peste lumea creată cu care El Se găsește într-o relație „creatură-Creator”.

Dialogul cu opozanții Săi, pe tema afirmării originii Sale divine, continuă printr-o comparație cu „Avraam”, strămoșul lor.¹ Comparația pornește de la evidențierea puterii cuvintelor Sale. Iată ce le spune: „Adevăr, adevăr vă spun: De va păzi cineva cuvântul Meu, în veac nu va vedea moartea” (In. 8, 51). „Păzirea” cuvântului Său înseamnă, aici, atât acceptarea, cât și păstrarea, dar mai ales împlinirea sa practică. Promisiunea legată de cuvânt nu se referă la „vederea” lor prezentă și efemeră, ci la cea viitoare, eshatologică. „A nu vedea moartea” înseamnă, în viziunea lui Iisus, trecerea din momentul prezent al existenței lor în „prezentul viitor” al lui Dumnezeu.

În acest punct, conversația iudeilor cu Iisus devine și mai dură. Așa că ei îi răspund: „Acum știm că ai demon. Avraam a murit, tot așa și profeții; și tu zici: De va păzi cineva cuvântul meu, în veac nu va gusta moartea. Nu cumva ești tu mai mare decât tatăl nostru Avraam, care a murit? Și au murit și profeții. Drept cine te crezi tu că ești?” (In. 8, 52-53). Iudeii simt acum, pe drept, că Iisus pretinde a fi mai mult, și mai mare, decât părintele lor Avraam. Temerea că importanța strămoșului lor Avraam ar putea fi diminuată, acum, de către Iisus, are teme în crezul strămoșesc despre grandoearea inegalabilului lor patriarh. Iată ce citim, în acest sens, în cartea lui Isus Sirah: „Avraam e marele părinte al multor neamuri; nu s-a aflat un altul să-i semene în slavă” (Sirah 44, 19). Cine-l ataca pe Avraam ieșea, astfel, din sfera neprihănirii iudaice!²

Acuzațiile iudeilor ating punctul culminant în întrebarea: „Cine te crezi tu că ești?”. Întrebarea apare ca fiind una fundamentală în Evanghelia a patra cu privire la identitatea lui Iisus. Numai Dumnezeu Însuși poate să-l izbăvească pe om de moarte, credeau ei. Și credeau corect! Cu această întrebare, acuzația că Iisus Se face pe Sine Dumnezeu, trece pe același plan cu cele din In. 5, 18 și 10, 33, care conțin același reproș și presupuneau aceeași sentință: moartea, ca unul care hulește pe Dumnezeu! Răspunsul lui Iisus, la întrebarea lor capitală, este unul simplu: „Ceea ce v-am spus de la-nceput” (In. 8, 25b).³

În acest context, Iisus exclamă: „Dacă Mă slăvesc Eu pe Mine Însuși, slava Mea nimic nu este. Tatăl Meu este Cel Ce Mă slăvește, despre Care voi ziceți că e Dumnezeuul vostru. Și voi nu L-ați cunoscut, dar Eu Îl știu; și dac-aș zice că nu-L știu, aș fi asemenea vouă, un mincinos. Dar Eu Îl știu și-I păzesc cuvântul” (In. 8, 54-55). Din aceste cuvinte, cel puțin asupra unui lucru Iisus este de acord cu potrivnicii Săi: „Dacă Mă slăvesc Eu pe Mine Însuși, slava Mea nimic nu este.” Iisus se dezice de orice laudă de sine, care nu este „nimic”, nici printre oameni, și nici înaintea lui Dumnezeu, care o și osândește (cf. Mt. 23, 12; 1 Pt. 5, 5). Într-o altă împrejurare, Iisus afirmă categoric acest adevăr: „Cel care găsește de la sine își caută propria lui slavă; dar Cel Care caută slava Celui Ce L-a trimis, Acela este adevărat, și nedreptate într-Însul nu se află” (In. 7, 18). Autenticitatea cuiva rezidă, așadar, în propria lui smerenie!

Iisus Hristos Pantocrator, Icoană pe lemn (118 x 89 cm) din secolul XIII-XIV, de origine probabil constantinopolitană, aflată în sala de Sinaxe a Sfintei Mari Mănăstiri Vatoped din Sfântul Munte Athos.

Dar, ceea ce uimește mai departe în discuția cu adversarii Săi, sunt demnitatea și curajul lui Iisus de a-i caracteriza, franc, categoric, ca fiind „mincinoși”, atâta timp cât nu recunosc evidența din fața lor: Iisus este Dumnezeu, dovedind aceasta prin tot ceea ce a spus și a făcut în mijlocul lumii lor.

Referindu-se, apoi, din nou, la Avraam, Mântuitorul Hristos afirmă: „Avraam, părintele vostru, a fost bucuros să vadă ziua Mea și a văzut-o și s-a bucurat” (In. 8, 56). Versetul 56 face parte din cele mai uimitoare și enigmatice cuvinte ale discuției lui Iisus cu iudeii.

Referirea la strămoșul lor Avraam pare a avea, aici, un dublu sens:

a. Avraam cel pământesc va fi intuit ceva din promisiunile lui Dumnezeu, despre Cel Ce urma să vină din urmașii săi, adică Mântuitorul lumii: „Și Eu voi face din tine un neam mare; și te voi binecuvânta și-ți voi mări numele și tu vei fi izvor de binecuvântare” (Gen. 12, 2), sau „... și prin urmașul tău se vor binecuvânta toate neamurile pământului, pentru că tu ai ascultat de glasul Meu” (Gen. 22, 18).

Noul Testament vorbește de mai multe ori despre această bucurie anticipată a „părinților credinței” generată de așteptarea Aceluia Care avea să vină: „Întru credință murit-au toți aceștia, fără să fi primit roadele făgăduințelor, dar de departe văzându-le și îmbrățișându-le, și mărturisind că străini sunt ei și călători pe pământ” (Evr. 11, 13).⁴ Așadar, în actul credinței, virtualul vechi testamentar s-a convertit în realul nou testamentar, întrupat în persoana mesianică a Celui așteptat.

b. Avraam cel de după moarte. Faptul că Avraam, după moartea sa, urmărește atent tot ceea ce se întâmplă în prezentul mesianic al „zilei lui Iisus” este afirmat de mai multe ori în paginile Sfintelor Evanghelii. Iată doar un exemplu, în acest sens, dat chiar de Mântuitorul Hristos: În Pilda „bogatului nemilostiv și a săracului Lazăr”, Avraam devine partener de dialog bogatului care se chinuia în regretul veșnic de a fi putut să fie ceea ce acum nu este. Iată un crâmpel din acest dialog, în care patriarhul de odinioară excelează în logica argumentării: „Și el (bogatul) a zis: Atunci rogu-te, părinte, să-l trimiți în casa tatălui meu, că am cinci frați; să le dea lor mărturie, ca să nu vină și ei în acest loc de chin. Dar Avraam i-a zis: Îi au pe Moise și pe profeți; să asculte de ei. Iar el a zis: Nu, părinte Avraam, ci dacă se va duce la ei cineva dintre morți, se vor pocăi. Și i-a zis: Dacă nu ascultă de Moise și de profeți, nu vor crede nici dacă ar învia cineva din morți!” (Lc. 16, 27-31).⁵

Continuarea dialogului lui Iisus cu oponentii Lui, pe tema „Avraam”, indică evident spre acest al doilea sens al înțelesului expresiei: „a văzut-o (ziua lui Iisus) și s-a bucurat”. Așadar, dacă el a văzut „ziua lui Iisus”, concluzia firească este că „în veșnicie, și din veșnicie” el a contemplat-o, săltând de bucurie pentru ea, adică pentru lucrarea și activitatea prezentă a lui Iisus Hristos din timpul în care El vorbește.

Cuvintele lui Iisus despre Avraam deschid o perspectivă uimitoare cu privire la dreptii din epoca Vechiului Testament: Aceștia se bucură pentru că și soarta lor depinde de lucrarea mesianică, mântuitoare a Fiului lui Dumnezeu întrupat. „Ziua” lucrării lui Iisus (In. 9, 4) aduce și mântuirea lor definitivă din tot ceea ce au însemnat consecințele universale negative ale căderii primilor oameni. Și, în acest fel, Biserica triumfătoare din cer este strâns legată de cea suferindă de pe pământ, găsimu-se cu ea într-o strânsă interdependență. Textul cărții Apocalipsa este elocvent în acest sens: „Și când a deschis pecetea a cincea, am văzut sub jertfelnic sufletele celor înjunghiați din pricina cuvântului lui Dumnezeu și din pricina mărturiei pe care o aveau. Și strigau cu glas mare și ziceau: «Stăpâne sfinte și adevărate, până când oare nu judeci și nu răzbuni sângele nostru, 'cerându-l' de la cei ce locuiesc pe pământ?» Și fiecăruia din ei i s-a dat un veșmânt alb; și li s-a spus să stea-n odihnă încă puțină vreme, până ce vor împlini numărul și cei împreună-slujitori cu ei, și frații lor, cei ce aveau să fie omorâți ca și ei” (Apoc. 6, 9-11). Așadar, înjunghiați asemenea Mielului, martirii participă la jertfa continuă a Acestuia de pe pământ, și din cer, fiind așezați sub altarul cel ceresc.

Vorbind despre Avraam, ca punct de plecare pentru argumentarea dumnezeirii Sale, Iisus afirmă în continuare: „Adevăr, adevăr vă spun: Mai înainte de a fi fost Avraam (πρὶν Ἀβραάμ γενέσθαι), Eu sunt - ἐγὼ εἰμὶ!” (In. 8, 58).

Pentru a înțelege deplin cuvintele lui Iisus, în sensul afirmării dumnezeirii Sale, prezența în textul original a infinitivului aorist γενέσθαι, de la verbul γίνομαι este hotărâtoare. Verbul γίνομαι se poate traduce atât prin „a deveni”, cât și prin „a se naște”, „a veni la viață”. Atât un sens, cât și altul, exprimă caracterul temporal al venirii lui Avraam la existență: adică, din ceea ce nu era, a devenit, cândva, într-un anumit moment al istoriei, altceva, luând ființă ca oricare altă creatură. De aici înțelegem caracterul efemer al prezenței sale în lume.

Despre Sine, Iisus spune, însă, simplu: ἐγὼ εἰμὶ, adică, „Eu sunt” ca Cel ce este dintotdeauna ca Dumnezeu (cf. Exod 14, 3; Is. 41, 4; 43, 11-13), nu ca cineva care este născut, care a devenit cineva din ceea ce nu era, și care, astfel, ar fi avut un început. Expresia ἐγὼ εἰμὶ exprimă, așadar, în modul cel mai clar, caracterul atemporal al Ființei Lui.

Și, astfel, afirmația lui Iisus despre Sine „...Mai înainte de a fi fost Avraam, Eu sunt!” devine una dintre definițiile cele mai logice ale dumnezeirii Sale.

¹ În Evanghelia după Ioan, în cap. 8, numele lui Avraam apare acum a șaptea oară, de unde rezultă importanța acestui patriarh pentru istoria lui Israel (vv. 33, 37, 39, 40, 52 și 53).

² Cf. Gerhard MAIER, *Evanghelia după Ioan* (col. Comentariu biblic, vol.

6-7), Ed. „Lumina Lumii”, Korntal, Germania, 1999, p. 392.

³ Pentru detalii exegetice legat de acest răspuns, a se vedea, Georges ZEVINI, *Commentaire spirituel de l'Évangile de Jean*, vol. 1, Paris, 1995, pp. 190-191.

⁴ A se vedea și Mt. 13, 17; Lc. 10, 23 urm.; Evr. 11, 13; 1 Pt. 1, 10 urm.

⁵ Conform afirmațiilor lui Iisus, patriarhii din vechime continuă să trăiască, luând parte la trăirea destinului oamenilor. A se vedea: Mt. 17, 3 urm.; Mt. 22, 32.

Preaiubite Părinte Arhiepiscop și Mitropolit Andrei,

Sinaxa episcopală a Bisericii Ortodoxe Române a rânduit ca anul în al cărui orizont ne aflăm să fie considerat drept *Anul omagial al pastorației persoanelor vârstnice și Anul comemorativ al imnografiilor și cântăreților bisericești (psalți)*. Ca urmare, ați propus ca prima dintre cele două dedicații sinodale sub semnul cărora trebuie să se împlinescă acest an, să constituie tema generală de reflecție pe parcursul desfășurării tradiționalelor Conferințe preoțești de primăvară din cuprinsul Arhiepiscopiei noastre. De asemenea, ați socotit potrivit să-mi încredințați responsabilitatea de a pregăti și prezenta această temă în fața tuturor preoților care vă recunosc drept proestos și părinte duhovnicesc al lor și al comunităților pe care le păstoresc. Bineînțeles că mă simt dator să-mi exprim și pe această cale întreaga grațitudine pentru cinstea cu totul deosebită pe care mi-ați acordat-o.

Pe cât m-a slujit mintea, m-am străduit să alcătuiască prelegerea „Bătrânețea și bătrânii în viața Bisericii” și să o expun în fața fraților preoți raportându-mă cu precădere la principiile majore ale pastorației / pedagogiei ortodoxe. Bineînțeles că tema de reflecție a Conferințelor preoțești din această primăvară putea fi aprofundată din mai multe perspective, ca de pildă: Bătrânii și bătrânețea în Sfânta Scriptură; în teologia patristică; în *Pateric*, în *Simaxare* sau în cărțile de cult în general. Dar și din perspectiva tratamentului inuman la care au fost supuși foarte mulți bătrâni în lagărele de muncă silnică și în temnițele care au împânzit România după ce a căzut pradă agenții or fără Dumnezeu și tară Patrie ai ideologiei comuniste. Oricum, la datele stabilite m-am străduit să dezvolt, cât mai pe înțeles, în fața preoților din cuprinsul Arhiepiscopiei noastre, tema stabilită:

- marți, 25 aprilie - la Facultatea noastră de Teologie pentru preoții din cuprinsul celor două Protopopiate de Cluj (parohiile din zona rurală și cele din cuprinsul municipiului Cluj-Napoca), unde ați fost prezent, împreună cu episcopul tânăr Benedict;

- joi, 11 mai - la sediul Protopopiatului Beclean, unde a fost prezent episcopul tânăr Benedict;

- vineri, 12 mai - la sediul Protopopiatului Huedin, unde a fost prezent episcopul tânăr Benedict;

- luni 15 mai - la sediul Protopopiatului Bistrița, unde ați fost prezent, împreună cu episcopul tânăr Benedict;

- marți 16 mai - la sediul Protopopiatului Turda, unde ați fost prezent;

- luni 22 mai - la Centrul misionar-social pentru tineret „Joan Bunea” din Sângeorz-Băi, pentru preoții din Protopopiatul Năsăud, unde ați fost prezent;

- luni 29 mai - la sediul Protopopiatului Dej, unde ați fost prezent;

- marți 30 mai - la sediul Protopopiatului Gherla, unde a fost prezent episcopul tânăr Benedict.

Dintru început, am considerat necesar să-i sensibilizez pe frații preoți asupra unor stări de lucruri ce afectează și viața Bisericii noastre. Este vorba de creșterea continuă a numărului de persoane care trec pragul vârstei de 65 de ani. Aceasta, ca urmare a prelungirii duratei medii de viață, faptul ca atare datorându-se condițiilor de trai mult mai bune decât în urmă cu câteva decenii, dar și uimitoarei dezvoltări a științei și tehnicilor medicale. Iar deodată cu creșterea numărului de persoane care intră în etapa biologică a bătrâneții, scade în mod dramatic natalitatea. Or, această stare de lucruri generează o ruptură fără precedent între generații și tulbură grav alcătuirea firească a corpului social, cu echilibrul natural dintre toate vârstele omenești, cu valorile și cu ritmurile lui ancestrale. Se înțelege că această nouă stare de lucruri dă naștere unor probleme apăsătoare de ordin social, cultural și economic. Dar și de ordin spiritual și pastoral. Știți bine că și în cuprinsul Arhiepiscopiei noastre tot mai mulți preoți sunt puși în situația de a păstori comunități îmbătrânite. Aceasta înseamnă, între altele, că săvârșesc mai multe înmormântări decât Boteze și Cununii.

Am insistat asupra faptului că atenția, respectul și purtarea de grijă a Bisericii față de bătrâni țin de însăși vocația și misiunea ei în lume. De asemenea, am subliniat că experiența pastorală a Ortodoxiei ecumenice este complexă, bogată și luminoasă, cu o neîntreruptă continuitate; precum viața ei liturgică, să zicem. Într-adevăr, pastorația ortodoxă are un caracter liturgic și sacramental, cu principii bine definite, pe care nu doar preoții de enorie și obștile mănăstirești le-au cunoscut și le-au pus în

lucrare pe tot parcursul istoriei Bisericii și în tot cuprinsul geografiei creștine, ci în primul rând credincioșii obișnuiți în calitatea de membri ai Poporului lui Dumnezeu.

Potrivit concepției ortodoxe, pastorația bătrânilor este mai mult decât o chestiune de asistență socială și medicală, de protecție instituțională și de confort material / economic. Ea, pastorația bătrânilor adică, se bazează pe adevărul de credință că viața noastră în trup are un sens vertical, ce depășește limitele acestei lumi. Altfel spus, ca ființe ale eternului viitor, avem un destin etern. De aici preocuparea constantă a preoțimii de a pune în valoare experiența de viață a bătrânilor, așa încât bogăția lor sufletească, resursele de natură spirituală, patrimoniul de cunoaștere și de memorie acumulat pe parcursul multor ani de viețuire în lume să nu se risipească în van, să nu rămână neroditoare.

Este evident că în ultimele decenii s-au petrecut, și în viața poporului nostru, o seamă de schimbări majore, ce afectează profund așezarea firească și ritmurile spirituale ale organismului social. De aici faptul că episcopatul, preoțimea și comunitățile monahale se află în căutarea unor modalități sau practici pastorale cât mai potrivite - adică în acord cu morala evanghelică -, față de credincioșii care ajung la vârsta bătrâneții. Preoții de enorie mai cu seamă, ca factori de afirmare și activare ai ethosului evanghelic în viața comunităților eclesiale, sunt chemați să contribuie cât mai bine cu puțință la afirmarea tradiției pastorale ortodoxe. Aceasta înseamnă că au datoria de a-i învăța pe enoriașii de toate vârstele și stările sociale că bătrânețea este vremea demnității, a înțelepciunii și a punerii în valoare a harismelor specifice acestei stări existențiale. Le-am spus fraților preoți că este deosebit de important să se străduiască a-i conștientiza mereu pe credincioșii bătrâni că sunt datori să-și aducă propria contribuție la viața comunității euharistice din care fac parte. Adică la misiunea și împlinirea Bisericii ca Trup mistic al lui Hristos și ca Templu al Preasfântului Duh, Dintre harismele sau expresiile luminoase ale bătrâneții, am insistat îndeosebi asupra amintirii / memoriei, tocmai pentru că societatea de consum nu este preocupată în mod serios de cunoașterea trecutului și de sensul duhovnicesc al istoriei. Or, tocmai această ignorare sau desconsiderare a trecutului, a istoriei și a tradiției duce la înstrăinarea oamenilor de firea lor cea bună și de marile valori ale umanismului creștin.

Într-adevăr, valorile afective, morale și religioase, care țin în general de vârsta bătrâneții, constituie o resursă existențială extrem de importantă pentru echilibrul comunităților noastre eclesiale. De aici faptul că prezența bătrânilor într-o comunitate parohială sau monastică trebuie înțeleasă și chivernisită ca resursă de bogăție umană și spirituală, ca patrimoniul de cunoaștere, de înțelepciune, de credincioșie și de noblețe sufletească. Bătrânii ne cheamă la o viață demnă și la responsabilitate, la simplitate și răbdare, la interiorizare și rugăciune, la respect față de natura înconjurătoare și la o mai bună chivernisire a resurselor fără de care viața noastră în orizontul acestei lumi nu este posibilă. Așa se face că, acolo unde preotul / duhovnicul știe să activeze harismele specifice acestei vârste, comunitatea parohială / monahală este mai bine și mai onest angajată pe calea *vieții în Hristos*; adică mai umană, mai luminoasă, mai împlinită. Într-un cuvânt, este mult mai bine profilată ca societate creștină.

Am considerat necesar să-i îndemn pe frații preoți să fie respectuoși cu enoriașii bătrâni și să-i ajute să conștientizeze că, dincolo de neputințele trupesti, de lipsurile materiale și greutatea vieții în trup, dar și de neînțelegerea unei societăți tot mai superficiale, mai egoiste și, deci, tot mai înstrăinată de ethosul Evangheliei lui Hristos, nu trebuie să se simtă nicidecum biete făpturi inutile, aflate la periferia sau în afara vieții Bisericii; să le aducă aminte mereu că sunt persoane demne care, din mila Bunului Dumnezeu, au ajuns într-o etapă rodnică a vieții lor pământestii, mai ales în plan spiritual, religios.

Se știe că bătrânețea este trăită în mod aparte de către fiecare persoană ce are șansa de a-i trece pragul. Altfel spus, înfățișările sau chipurile acestei etape biologice sunt tot atâtea câți bătrâni există într-o comunitate parohială sau monahală. Aceasta și pentru că fiecare persoană își pregătește propria bătrânețe pe tot parcursul devenirii sale ca ființă înțelegătoare și cuvântătoare. Oricum, pentru noi creștinii este limpede că numai viețuirea onestă și conștientă în lumina învățurii lui Hristos generează știința și puterea interioară de a ne trăi bătrânețea ca dar ceresc și ca misiune eclesială.

Ați sesizat, desigur, că am insistat și asupra faptului că preoții înșiși sunt datori să se pregătească pentru o bătrânețe trăită în demnitate și cu seninătate. Sau, și mai bine zis, „cu frică de Dumnezeu, cu credință și cu dragoste”. Aceasta înseamnă, între altele, și pregătirea pentru ceasul solemn al pensionării; eveniment care ar trebui să devină o adevărată

sărbătoare pentru fiecare preot care ajunge, din mila Celui Preaînalt, în fața acestui prag existențial, și pentru familia lui de sânge; dar și pentru credincioșii al căror frate în Hristos și părinte duhovnicesc a fost o vreme oarecare.

Sunt convins că ați reținut faptul că la Protopopiatul Dej s-a pus și problema unui așezământ pentru preoții pensionari din cuprinsul Arhiepiscopiei noastre. Adică a celor care, neavând familie dintr-o pricină sau alta, la vremea bătrâneții rămân pur și simplu singuri pe lume, neajutorați, pustii. Ne-ați dat speranța că un astfel de așezământ s-ar putea întemeia la Făgetul Feleacului, în. locul atât de frumos și generos pe care Centrul nostru eparhial l-a primit în urmă cu câțiva ani de la Ministerul Apărării Naționale. Este de netăgăduit că avem mare nevoie de un astfel de așezământ. Iar pe platoul de la Făget ar fi loc potrivit pentru întemeierea lui; cu o bisericuță în care să se slujească zilnic, după rânduiala monahală, și cu un cimitir preoțesc bine îngrijit. Dar și cu o grădină de pomi fructiferi și legume, în care viețuitoarii așezământului să-și poată pune în lucrare vechile preocupări sau deprinderi gospodărești. Care, trebuie să recunoaștem asta, multora dintre ei le-ar fi mai la îndemână decât cele cărturărești.

De-a lungul unui jumătate de veac de slujire sacerdotală am sesizat că, din păcate, unii preoți de parohie, dar și de mănăstire, se uzează mult prea devreme intelectual. Altfel spus, cad pradă rutinei, dezolării, comportându-se banal, derizoriu. Ținând seama de acest fapt, atât de dureros pentru viața noastră bisericească, am considerat potrivit să-i îndemn pe frații întru slujire sacerdotală în fața cărora mi-ați dat prilejul, atât de onorant, să mă prezint cu tema „Bătrânețea și bătrânii în viața Bisericii”, să citească mereu pentru a-și hrăni spiritul, pentru a se lumina și înnobila sufletește. Adică pentru a-și dovedi în fața comunităților pe care le păstoresc rangul prestigios de intelectuali sau „oameni cu carte”, cum se spune în popor. De aceea am socotit potrivit să le prezint câteva dintre cărțile pe care le-am citit eu însumi în ultima vreme; cărți în care sunt tratate subiecte despre care nici un preot de enorie sau duhovnic de mănăstire n-ar putea spune, cu mâna pe inimă, că nu au legătură, uneori teribil de dureroasă, cu viața Creștinătății din România și din toată lumea: Roger Crowley, *Constantinopol. Ultimul mare asediu - 1453*; Timothy Snyder, *Tărâmul marții. Europa între Hitler și Stalin* (îndeosebi capitolele dedicate mării foamete provocată în anii 1932-1933 de către nomenclatura Rusiei sovietice în Ucraina și teroarea împotriva poporului polonez, cu cei aproape 22.000 de ofițeri în rezervă și intelectuali care au fost împușcați în ceafa de către specialiștii îndrăciți ai NKVD-ului în primăvara anului 1940 la Katyn și împrejurimi); Alain Besançon, *Nenorocirea secolului. Despre comunism, nazism și unicitatea „Șoah”-ului*; Idem, *Sfânta Rusie* (în care este descrisă și denunțată marea minciună ce s-a amplificat în Rusia bolșevică după uciderea ultimului țar și a rămas activă până astăzi); Milan Kundera, *Un Occident răpit sau tragedia Europei centrale*; Silviu Dragomir, *Avram Iancu. O viață de erou* (cu îndemnul de a citi și *Istoria desrobirii religioase a românilor din Ardeal în secolul XVIII*, a aceluiași mare cărturar ortodox; dar mai ales de a contribui sub orice formă la reeditarea acestei lucrări fundamentale a memoriei românești, ceea ce ar însemna și traducerea celor aproape 200 de documente redactate în latină, germană și maghiară).

În sfârșit, i-am îndemnat pe frații preoți să se obișnuiască a face însemnări zilnice despre slujirea lor liturgică și pastorală. Dar și despre istoria parohiei și despre credincioșii vrednici care au însuflețit istoriile locale și le-au dat un conținut creștin. Căci, trebuie să recunoaștem asta preaiubite Părinte Arhiepiscop și Mitropolit Andrei, cam puțini preoți, atunci când ajung la ceasul festiv al pensionării, lasă arhivele parohiale în bună rânduială, monografiile ale localităților în care au păstorit și însemnări serioase despre ceea ce s-a întâmplat semnificativ în istoria recentă a respectivei localități.

Iarăși vă mulțumesc respectuos pentru onoarea ce mi-ați făcut-o încredințându-mi sarcina de a conferența în fața preoțimii al cărei proestos și părinte duhovnicesc sunteți. De asemenea, vă doresc din toată inima multă sănătate, pace sufletească și bun spor în pilduitoarea slujire sacramentală, pastorală și culturală pe care o împliniți în viața Poporului lui Dumnezeu din cuprinsul Arhiepiscopiei Vadului, Feleacului și Clujului.

Cu respect și prețuire în Hristos,

Pr. Ioan Bizău

Cluj-Napoca, 15 iunie 2023

Cronica unui pelerinaj pe urmele sfinților – Parohia „Nașterea Domnului” Cluj-Napoca

Dr. Paul Ersilian Roșca

Nurcia este un spațiu teritorial cu o istorie fabuloasă întinsă pe multe milenii, un areal al multiculturalității și al bogăției de influențe europene și asiatice, un loc aflat la întretăierea a două lumi, atât din perspectivă culturală cât și religioasă. Adeseori, când ne referim la țara întinsă pe două continente, cu fosta capitală poziționată, deloc întâmplător, de o parte și de alta a Bosforului, unind într-o manieră unică Asia și Europa, Europa și Asia, ne gândim că ea ar oferi puține „destinații” pentru credinciosul ortodox, cel mult Istanbulul păstrând palide urme ale strălucirii de altădată a Constantinopolului. Nimic mai fals, Turcia de astăzi înglobează marile centre ale perioadei elenice și patristice (la apogeul său, în 1683, inclusiv Alexandria Egiptului, Ierusalimul, Antiohia, Damascul și Ciprul făcând parte din teritoriul Sultanatului), locurile în care Apostolii și Sfinții Părinți s-au născut, s-au format, au slujit și au predicat, au fost martirizați, au pus bazele Creștinismului. Toate cele Șapte Sinoade Ecumenice s-au desfășurat în cetăți aflate, astăzi, pe teritoriul Turciei. Această moștenire, în pofida schimbărilor covârșitoare petrecute în ultimele veacuri din perspectivă etnică și religioasă (civilizația greco-romană și creștină rămânând prezentă doar prin intermediul siturilor arheologice și al culturii imateriale răspândite în spațiul european creștin), nu poate fi ștearsă, un alt argument pentru care, Pr. Cons. Cornel Copean, parohul frumoasei comunității din jurul bisericii „Nașterea Domnului” din Cluj-Napoca, a decis ca pelerinajul din anul 2023, organizat prin intermediul Centrului de Pelerinaje „Renașterea” al Arhiepiscopiei Vadului, Feleacului și Clujului, să atingă aceste locuri cu totul deosebite.

Când spui Turcia, spui și Hagi, în furnicarul Marelui Bazar acest nume fiind asociat până la identificare cu România și, totodată, cu istoria clubului din Galata. Dar, Hagi este nu doar numele celui mai mare fotbalist român, hagi însemnând, din perspectivă etimologică (cuvântul în limba arabă *ḥājj*), acea persoană care a făcut Marele Pelerinaj. Iată cum, pe filieră otomană, cuvântul hagi a rămas asociat pelerinului (atât musulman, cât și creștin), celui care, cu un efort deloc mic reușea să ajungă la Locurile Sfinte (hagialâcul – pelerinajul viza orice loc cu încărcătură duhovnicească aparte). Așa se face că, neștiind poate semnificația acestui termen, în zorii zilei de 19 iunie 2023, porneam în propriul nostru hagialâc, devenind fiecare în parte un nou Hagi.

Credincioșii Parohiei Ortodoxe „Nașterea Domnului” din Cluj-Napoca, cărora li s-au adăugat alți câțiva pelerini din Cluj, Alba și Brașov, au așteptat cu nerăbdare să ajungă pe meleagurile Turciei, bucuria fiind una deosebită atunci când, trecând magnificul pod de la Çanakkale, au pătruns în uriașul continent asiatic. Începea o călătorie „misionară” a fiecăruia în parte, un drum al găsirii și regăsirii, al unei mai bune înțelegeri a Sfintei Scripturi și a tuturor celorlalte scrieri patristice, căci pășeam în aceleași locuri în care au călcat Maica Domnului, Sfinții Apostoli Pavel, Ioan și Filip, Sfinții Mari Ierarhi Vasile cel Mare, Grigore de Nyssa, Ioan Gură de Aur, Grigore de Nazianz și alți mulți sfinți și sfinte ai Bisericii. Priveam aceleași dealuri, aceleași maluri înspumate ale mării, străbăteam aceleași antice drumuri ale cetăților și contemplam spațiul în care, cu peste 1500 de ani în urmă, se cristaliza și se definea Creștinismul răsăritean.

Vineri, 23 iunie, Troia, măreața Troie a lui Homer, ne-a povestit legendele lui Priam, ale lui Paris, ale lui Hector și ale Elenei, aceasta în vreme ce Agamemnon, Menelaos, Ulise și Ahile asaltau zidurile multimilenare cetăți. Ici și colo, stejarii străpungeau cele șapte straturi arheologice, foșnetul frunzelor în briza ușoară redând parcă, pentru cei atenți, vocea Sfântului Apostol Pavel, cel care poposise și în cetatea Iliadei. Apoi drumul a continuat spre falnicul Pergam, maiestuos așezat pe masivul care străjuiește Bergama de astăzi. Ziduri, coloane, capiteluri, toate amintesc de cetatea căreia, Sfântul Apostol Ioan i-a adresat o scrisoare în Apocalipsă. De altfel, la mică distanță, antică Curte Roșie surprinde trecerea de la cultul zeului Serapis la cinstirea lui Dumnezeu, templul zeilor egipteni lăsând loc Bisericii lui Hristos.

Trecând prin furnicarul din Izmir, uriașul oraș ridicat pe anticele ruine ale Smyrnei, pelerinii s-au îndreptat spre Efes, ziua de vineri, 23 iunie, fiind dedicată acestei metropole reprezentative a Antichității și a primelor secole creștine. Puține sunt cuvintele în care putem descrie simțămintele pe care le-am avut atunci când, pășind pe marmura aleilor sale splendide, Odeonul, Biblioteca lui Celsus, Agora, Amfiteatrul și templele, Biserica Sinodului III Ecumenic ne-au „ridicat” ușor cortina unei alte lumi, un univers pe care l-am cunoscut adeseori din cărți, documentare sau producții cinematografice. Privind la gloria unei cetăți atât de importante, astăzi aflată în ruine, ascultând cuvântul Sfântului Apostol Pavel către Efeseni, în chiar stadionul folosit de acesta cu două milenii în urmă, nu am putut decât să dăm dreptate romanilor atunci când spuneau: *Sic transit gloria mundi*, căci astăzi, pietrele nu mai pot vorbi. Dar, în proximitatea templelor, a arcurilor de triumf și a clădirilor de for public se află ruinele Bisericii din Efes, locul în care, în anul 431, se reunea sub protecția împăratului Teodosie al II-lea Sinodul III Ecumenic. Călând în altarul basilicii, atingând coloanele încreștinate prin incizarea Sfintei Cruci, cântând cu toții Imnul Axion am înțeles că gloria „pietrelor” este trecătoare, oricât de strălucitoare este cetatea care le înglobează, dar cuvintele lui Dumnezeu „scrijelite” pe tablele inimii sunt nepieritoare.

La amiază, lăsând în urmă albul lăptos al zidurilor de marmură, ne-am îndreptat spre Casa Maicii Domnului, „Meryemana Evi”, loc asociat sălașului pe care Fecioara Maria l-a avut în ultimii săi ani de viață. Așezământul, dincolo de freacățul pelerinilor și al turiștilor veniți din toate colțurile lumii (căci sanctuarul este cinstit atât de ortodocși cât și de catolici și musulmani – locul este administrat de călugării catolici ai ordinului Sfântului Lazăr) oferă liniște sufletească, bucurie ochilor (frumoasele păduri de conifere și eucalipti, florile multicolore etc.) și astâmpăr setei prin cele patru izvoare tămăduitoare. Pe seară, în pofida căldurii și a soarelui dogorător, grupul s-a oprit și în cetatea bizantină a Efesului, aici găsim impresiunile ruine ale basilicii ridicate de Justinian cel Mare. În zona altarului s-a aflat mormântul Sfântului Apostol și Evanghelist Ioan, cetatea Efesului fiind locul predicii și viețuirii sale vreme de mulți ani. Alături de Părintele Cornel Copean, pelerinii s-au rugat, au ascultat pericopele evanghelice strâns legate de acele locuri și, în tihnă, au redesenat cu ochii minții cadrele din urmă cu aproape două mii de ani.

În cea de-a VI-a zi a pelerinajului, sâmbătă 24 iunie, trecând pe lângă ruinele antice Laodicea, privirile ne-au fost atrase

de albul intens al teraselor calcaroase de la Pamukkale. Această minune a naturii, cu zeci de mici bazine cu apă turcoaz, care au atras-o conform legendei chiar și pe Cleopatra înspre a se scălda în ele (desigur, promisiunea întineririi era o chemare irezistibilă pentru descendenta Ptolemeilor), acoperă parțial zidurile cetății Hierapolis. Întins pe o mare suprafață, cu o serie de edificii încă vizibile și bine conservate (amfiteatrul, băile romane – astăzi muzeu de arheologie etc.), orașul înglobează pe unul dintre versanți și ruinele celor două biserici creștine, cea mai veche dintre ele fiind construită pe locul martirajului Sfântului Apostol Filip. Între coloanele sale, care încă păstrează semnul crucii, pelerinii au rostit o rugăciune și s-au gândit la modul în

care se mărturisea credința în acele prime trei secole. Martiriul era parte a identității creștine, fiecare credincios putând cădea victimă persecuțiilor și prigoanelor. Erau vremuri în care, noi cei de astăzi (care ne bucurăm de libertatea credinței și a mărturisirii), trebuie să ne transpunem, fiecare adresându-și întrebarea: eu, pus în fața morții iminente, l-aș mărturisi pe Hristos? Fie ca răspunsurile să fie, în covârșitoare proporție, da!

Turcia este o țară întinsă, mare, diversă ca relief, în doar câteva sute de kilometri plajele albe și apele de vis ale Egeei lăsând loc piscurilor vulcanice de aproape 4000 de metri, dealurilor golașe și podișurilor nesfârșite ale Anatóliei. Rând pe rând, asfaltul negru străbătea anti-

cele ținuturi ale Lydiei, Phrygiei, Lycaoniei, Galatiei și Capadociei, locuri în care au înflorit vechile cetăți ale Antiohiei Pisidiei, Iconiumului, Nyssei, Ancyrei, Caesarei Capadociei, orașele în care s-au născut, format și în care au slujit Sfinții Părinți Capadocieni, Ierarhii care au trasat principalele direcții ale dogmei creștine, ale viețuirii monahale și au pus bazele, cum a fost cazul Sf. Vasile cel Mare, instituțiilor de filantropie și îngrijire ale Bisericii.

Vreme de două zile, treziți dimineața de zgomotul arzătoarelor cu propan ale celebrelor baloane cu aer cald care oferă un spectacol vizual unic, pelerinii transilvăneni au descoperit împletirea unică între minunile naturii, Cappadocia fiind cunoscută pentru relieful carstic și vulcanic unic (care dă naștere unor canioane, formațiuni stâncoase cu forme aparte, nenumăratele grote și structuri subterane), și ingienozitatea oamenilor care au locuit aici din cele mai vechi timpuri. Zeci de orașe subterane, sate, biserici rupestre, fortificații și alte forme de locuire subterană au fost săpate în tuful moale, pe sute de kilometri pătrați dezvolt-

tându-se o civilizație a subteranelor. Am pășit în situri UNESCO unice, cum este orașul subteran Göreme, astăzi muzeu în aer liber, păstrător a zeci de mici biserici și mănăstiri săpate în rocă (multe decorate cu fabuloase fresce din secolele V-XIII), în orașul Uçhisar cu a sa „Vale a porumbeilor”, în nepământeana vale a „ciupercilor de piatră” de la Padabag (rocile, asemenea unor stâlpi cu formă de ciupercă, au oferit refugiu, în micile scobituri din vârf, unor pustnici precum Sf. Simeon Stâlplnicul) sau în cele 7 niveluri subterane ale orașului Kaymakli. Aici, în relieful selenar, uscat, sub soarele arzător, am înțeles mai bine cadrul în care au trăit Părinții Cappadocieni, realitățile sociale și geografice care i-au determinat să reglementeze viața comunităților creștine, inclusiv a celor monahale, dificultățile locuitorilor aflați mereu în calea marilor năvăliri și diferențele uriașe între percepția noastră referitoare la primele secole ale Bisericii și realitatea „din teren”. În seara zilei de duminică, 25 iunie, într-o atmosferă de rugăciune, binecuvântați de cuvântul Pr. Cons. Cornel Coprean, pelerinii au cântat acatistul Sf. Ioan Rusul în chiar ieslea sculptată în tuful vulcanic în care acesta s-a nevoit în perioada robiei sale. Spațiul, împodobit cu icoana Sfântului și purtând (sub forma sutelor de mici iconițe depuse pe pământ) urmele trecerii unui număr foarte mare de pelerini, se găsește în splendidul orașel Urgup.

Lăsând cu regret în urmă aceste peisaje și locuri unice, care fără doar și poate trebuie să se regăsească pe „lista” oricărui credincios, ultima săptămână a început cu lungul drum spre Istanbul, ocolul ducându-ne într-un tur panoramic al Ankarai. Capitala, astăzi a doua aglomerare urbană a Turciei, se remarcă prin modernitatea și frumusețea ansamblului citadin, bulevardele largi, aerisite, cu multă verdeață, clădirile cochete sau blocurile înalte de sticlă și oțel reflectând ideea de modernizare a Turciei avută de Mustafa Kemal Atatürk (n. 1881, Salonic–d. 10 noiembrie 1938), primul președinte al Turciei, reformatorul statului, întemeietorul Republicii și cel care a pus bazele unui stat pe principii laice, în care toți cetățenii să-și găsească, în mod egal, locul. Acest părinte fondator, al cărui chip se regăsește pe toate bacnotele și monedele, pe clădiri, pe tricourile tinerilor sau în cele mai diverse colțuri ale țării, este omagiat prin excepționalul complex ridicat în inima Ankarai. Uriașul mausoleu, esplanada din față, mărginită de spațiile Muzeului Atatürk, gârziile care se schimbă la oră fixă și întregul parc înconjurător marchează modul în care o mare națiune știe să-și omagieze eroii naționali. În seara aceleiași zile, după cei peste 700 de kilometri străbătuți pe autostrăzile și prin tunelurile recent finalizate (toate dovedind voința unei națiuni care dorește să-și recapete un loc central pe scena internațională), în fața ochilor ni s-a deschis tabloul uriașului Istanbul, metropola cu peste 22 de milioane de locuitori. Sutele de moschei, ale căror minarete se ridică spre cer, ne-au amintit faptul că, înainte de 1453, același oraș, atunci cunoscut sub numele de Constantinopol, „Orașul lui Constantin”, avea peste 400 de biserici și mănăstiri. Este o realitate a istoriei: civilizațiile, culturile, imperiile apar, se dezvoltă, ajung la apogeu și apoi se prăbușesc. Istoria este magistra vitae și

creștinii trebuiau să privească cu mai multă atenție la perspectiva pierderii unui oraș care, vreme de 1000 de ani a fost „centrul lumii”, epicentrul culturii creștine, inspiratorul Renașterii europene și răspântia marilor drumuri comerciale ale lumii cunoscute. Astăzi, din gloria de altădată a Constantinopolului mai răzbat timid doar câteva urme, ziduri, puține biserici și mănăstiri transformate în moschei sau muzee (ultimele în proces de reorganizare ca moschei), biserici creștine încă funcționale „dosite” pe străzi lăturalnice sau în spatele unor garduri și porți ferecate.

Vreme de trei zile (26-29 iunie), grupul de pelerini a vizitat Patriarhia Ecumenică, Biserica parohiei românești „Sfânta Muceniță Paraschevi” din Istanbul (ctitorie a Sfântului Domnitor Martir Constantin Brâncoveanu, martirizat chiar pe malurile Bosforului la 15 august 1714), Mănăstirea Vlaherne și Mănăstirea „Izvorul Tămăduirii”, în aceste locuri putându-ne bucura și de posibilitatea rostirii în tihnă a unor rugăciuni, precum și marile obiective culturale și religioase ale orașului: Sfânta Sofia, fosta Catedrală Imperială, transformată ulterior în moschee - 1453 și muzeu - 1935 (din iulie 2020 a fost din nou transformată în moschee), Moscheea Albastră și Palatul Topkapı (un loc de care se leagă multe pagini din istoria Prin-

cipatelor Române). Simpla plimbare pe străzile și străduțele metropolei îți relevă un tablou complex, cu imagini, arome și gusturi variate, Istanbulul, asemenea Constantinopolului, dovedind că este intersecția unor lumi, civilizații, culturi și religii cu totul deosebite. La fel era și în urmă cu 500 de ani, cu 1000 de ani, cu 1500 de ani. Rămâne o capitală a lumilor, așa cum o proiectase Sfântul Constantin cel Mare, o

capitală care nu mai este însă creștină decât în paginile cărților de istorie și în sufletele ortodocșilor din întreaga lume.

Oboșiți, dar și îmbogății sufletește după această incursiune în două milenii de creștinism și peste patru milenii de istorie, pelerinii Parohiei Ortodoxe „Nașterea Domnului” din Cluj-Napoca au început lungul drum spre casă, oprindu-se însă, înainte de a părăsi teritoriul Turciei, în mica așezare de pe malurile Mării Marmara, Epivata, locul de naștere a Sfintei Cuvioase Parascheva de la Iași. Și aici, asemenea multor altor cetăți grecești sau biserici creștine din țara care ne-a găzduit (cu ospitalitatea binecunoscută), mărturie a vremurilor apuse stau doar panourile de informare turistică. În ceasurile care au precedat întoarcerea la Cluj, fiecare dintre noi și-a făcut, retrospectiv, analiza celor aproape două săptămâni de pelerinaj. Au fost zile pline, frumoase, bogate în trăiri duhovnicești și experiențe culturale unice. Locuri deosebite și oameni calzi, un grup parohial asemenea unei familii care și-a deschis brațele tuturor celorlalți. La final, atunci când a venit vremea despărțirii, cu gândul la revederea celor dragi, fiecare și-a făcut însă promisiunea: vom repeta o asemenea experiență. Așa cum călătorului îi șade bine cu drumul, și pelerinului, de îndată ce se întoarce la casa sa, îi încolțește dorința de a pleca, din nou, pe urmele sfinților, lumea aceasta fiind atât de mare și gata să fie descoperită și redescoperită. Slavă lui Dumnezeu pentru toate!

† BENEDICT Bistrițeanul

EPISCOP-VICAR AL ARHIEPISCOPIEI
VADULUI, FELEACULUI ȘI CLUJULUI

Iunie 2023

1 iunie

Slujește Sfânta Liturghie în Parohia *Sfântul Iustin Martirul și Filosoful*, cu ocazia hramului. Rostește cuvântul de învățătură intitulat sugestiv: „Portret moral, pentru cei mici și pentru cei mari”. Este însoțit de PC Pr. Iustin Tira, proin vicar administrativ al Arhiepiscopiei Vadului, Feleacului și Clujului.

2 iunie

Program de audiențe la birou.

În sala mare a clădirii Cinema *Dacia* din cartierul clujean Mănăștur participă la festivitatea de absolvire a Școlii Postliceale sanitare Christiana. Rostește un cuvânt ocazional.

Realizează în mediul online emisiunea „Înțelepciunea bătrâneților și tinerețea” pentru canalul media Doxologia.

3 iunie

Slujește Sfânta Liturghie la paraclisul episcopal cu hramul *Sfinții Benedict de Nursia și Isaac de Ninive*.

În Parohia Sopor de Câmpie din Protopopiatul Turda oficiază Sfânta Taină a Botezului pentru Teodora, fiica familiei Pr. Paroh Ionuț și Cristina Someșan. Este însoțit de PC Pr. Alexandru Rus, Protopopul de Turda.

Slujește Parastasul pentru adormita întru Domnul, Viorica Moja, în cimitirul Someșeni din Cluj-Napoca. Rostește un cuvânt de mângâiere.

La Mănăstirea Mihai-Vodă din Protopopiatul Turda, slujește Vecernia Mare și Utrunia. La final, rostește un scurt cuvânt de învățătură.

4 iunie

În Duminica Cincizecimii, săvârșește Sfânta Liturghie în Biserica *Pogorârea Sfântului Duh* din cartierul clujean Grigorescu. Rostește cuvântul de învățătură intitulat: „Duhul Sfânt reconfigurează inimile”.

În după-amiaza aceleiași zile, alături de Înaltpreasfințitul Părinte Mitropolit Andrei, slujește Vecernia plecării genunchilor, din ziua Rusaliilor, pe altarul amenajat în fața Catedralei Mitropolitane, apoi pornesc, împreună cu preoții din Protopopiatele Cluj I și II însoții de numeroși credincioși, în tradiționala procesiune pe străzile din zona centrală a Clujului.

5 iunie

A doua zi de Rusalii, slujește Sfânta Liturghie și predică în Biserica *Sfânta Treime* din municipiul Dej. Este însoțit de PC Pr. Ioan Bufta, Protopopul Dejului.

Oficiază slujba de binecuvântare a Căminului Cultural din Parohia Bichigiu din Protopopiatul Năsăud. Rostește un cuvânt ocazional.

Face o vizită pastorală la Mănăstirea Piatra Fântânele din Protopopiatul Bistrița.

6 iunie

Săvârșește Sfânta Liturghie și predică în Filia Iliuța Bozghii a Parohiei Ciosa din Protopopiatul Bistrița. Este însoțit de PC Pr. Alexandru Vidican, Protopopul de Bistrița.

7 iunie

Participă la ședința de lucru a Permanenței Consiliului Eparhial.

Face o vizită la Centrul de îngrijiri paliative *Sfântul Nectarie* din Cluj-Napoca. Oficiază slujba Parastasului pentru cei adormiți în cursul lunii mai și îi vizitează în saloane pe beneficiarii spitalului.

8 iunie

Slujește Sfânta Liturghie la Paraclisul Colegiului Ortodox „Mitropolitul Nicolae Colan” din Cluj-Napoca cu alături de promoția 2013, cu ocazia împlinirii a zece ani de la terminarea Seminarului. Rostește un cuvânt de felicitare.

La Facultatea de Teologie Ortodoxă din Cluj-Napoca, predă studenților din anul III cursul și seminarul de „Spiritualitate Ortodoxă (I)”.

La Casa de Cultură a Studenților *Dumitru Fărcaș* din Cluj-Napoca, alături de Înaltpreasfințitul Părinte Mitropolit Andrei, participă la conferința „Întâlniri formative de o viață” susținută de scriitorul, filosoful și criticul de artă, Andrei Pleșu, și organizată de Arhiepiscopiei Vadului, Feleacului, Clujului.

9 iunie

Program de audiențe la birou.

Asistă la concertul „Tinerețe” susținut de interpreta Oana Bozga Pinteș și invitații săi pe o scenă amenajată în Municipiul Bistrița pe pietonalul Liviu Rebreanu. Rostește un cuvânt de binecuvântare.

10 iunie

Slujește Sfânta Liturghie și predică în Parohia Ghinda din Protopopiatul Bistrița.

Binecuvintează noua capelă mortuară din localitate construită cu sprijinul Primăriei și a Consiliului Local Bistrița. Din încredințarea Înaltpreasfințitului Părinte Mitropolit Andrei, înaintează la rangul de sachelar pe Pr. Doru Constantin Zaharie, parohul comunității din Ghinda. Oferă „Gramata Mitropolitană” însoțită de Sfânta Scriptură, Cartea de căpătâi a fiecărui creștin”, domnului Ioan Turc, Primarul Municipiului Bistrița și diplome de aleasă cinstire binefăcătorilor sfântului locaș.

Face o vizită pastorală la Mănăstirea Cormaia din Protopopiatul Năsăud.

11 iunie

În Duminica Tuturor Sfinților, săvârșește Sfânta Liturghie pe altarul de vară din incinta Mănăstirii Strâmba, Protopopiatul Bistrița, cu ocazia hramului. Rostește predica tematică intitulată: „Sfinții, prietenii lui Hristos și prietenii noștri”. Este însoțit de PC Pr. Alexandru Vidican, Protopopul de Bistrița.

Oficiază slujba de binecuvântare a noii capele mortuare din Parohia Dipșa, Protopopiatul Bistrița. Rostește la final un cuvânt de învățătură. Este însoțit de PC Pr. Alexandru Vidican, Protopopul de Bistrița.

12 iunie

La Capela Cimitirului Central din municipiul Cluj-Napoca, oficiază slujba înmormântării adormitului întru Domnul, Marin Mărgineanu, episcop al Bisericii *Sfântul Mare Mucenic Gheorghe* din cartierul clujean Grigorescu. Rostește un cuvânt de mângâiere.

Oficiază o slujbă funebră și rostește un cuvânt de îmbărbătare la căpătâiul adormitului întru Domnul, Victor Giregan, tatăl doamnei Ani Nastasia Bob, fost prefect al județului Bistrița-Năsăud, la capela de pe strada Târpiului din Municipiul Bistrița. Este însoțit de PC Pr. Alexandru Vidican, Protopopul de Bistrița.

13 iunie

În piațeta din fața Catedralei Mitropolitane întâmpină delegația din Muntele Athos condusă de PCuv. Arhim. Efrem, starețul Mănăstirii Vatoped. Alături de Înaltpreasfințitul Părinte Mitropolit Andrei, participă la procesiunea din jurul Catedralei cu copia după Crucea Sfântului Împărat Constantin cel Mare, ce conține în interiorul ei o părticică din lemnul Sfintei Cruci, adusă din Muntele Athos ca dar și binecuvântare pentru Biserica Sfântul Ioan Evanghelistul și Sfântul Nicolae din complexul studențesc Hașdeu. În continuare, în interiorul Catedralei, oficiază o slujbă de Te Deum mulțumind pentru binefacerile primite de la Dumnezeu.

Seara, în Sala „Auditorium Maximum” a Universității Babeș-Bolyai, participă alături de Înaltpreasfințitul Părinte Mitropolit Andrei la conferința și lansarea de carte a PCuv. Arhim. Efrem Vatopedinul intitulată „Din Universitatea Pustiei - cuvinte către credincioșii din întreaga lume”.

14 iunie

În curtea clădirii ciclului primar al Colegiului Ortodox Mitropolit Nicolae Colan de pe strada Avram Iancu participă la festivitatea de încheiere a anului școlar. Rostește o rugăciune de binecuvântare și un cuvânt de felicitare.

Participă alături de Înaltpreasfințitul Părinte Mitropolit Andrei și de PCuv. Arhim. Efrem Vatopedinul la sinaxa monahală din Arhiepiscopia Vadului, Felecului și Clujului, desfășurată la Mănăstirea „Adormirea Maicii Domnului” de la Nicula.

Seara, împreună cu PCuv. Stareț Efrem de la Mănăstirea Vatoped, poartă în procesiune Crucea adusă din Muntele Athos la Biserica *Sfântul Ioan Evanghelistul și Sfântul Nicolae* din complexul studențesc Hașdeu. Oficiază ritualul de înconjurare a bisericii purtând în mâini Crucea, apoi o depune pentru închinare în sfântul locaș, unde va și rămâne. Adresează la final un cuvânt de mulțumire Preacuviosului Părinte Arhimandrit Efrem Vatopedinul pentru prezență și pentru marea binecuvântare adusă Bisericii studenților.

15 iunie

Săvârșește Sfânta Liturghie alături de Preacuviosul Părinte Stareț Efrem Vatopedinul și de un ales sobor de preoți și diaconi la Biserica *Sfântul Ioan Evanghelistul și Sfântul Nicolae* din complexul studențesc Hașdeu. Rostește la final un scurt cuvânt ocazional.

În Aula Facultății de Teologie Ortodoxă din Cluj-Napoca participă, alături de Înaltpreasfințitul Părinte Mitropolit Andrei și de PCuv. Arhim. Efrem Vatopedinul, la festivitatea de încheiere a anului școlar pentru elevii din clasele IX-XI de la Colegiul Ortodox *Mitropolitul Nicolae Colan*.

16 iunie

Participă la festivitatea de încheiere a anului școlar pentru elevii de gimnaziu din cadrul Colegiului Ortodox *Mitropolitul Nicolae Colan*, desfășurată în Aula Facultății de Teologie Ortodoxă din Cluj-Napoca. Rostește un cuvânt de felicitare și de încurajare.

Program de audiențe la birou.

17 iunie

Slujește Sfânta Liturghie și predică în Biserica *Sfântul Apostol Matei* din cartierul clujean Mănăștur, anticipând cel de-al doilea hram al bisericii, Sfinții Români. Este însoțit de PC Pr. Alexandru Ciui, Protopopul de Cluj II.

18 iunie

În Duminica a II-a după Rusalii, a Sfinților Români, participă alături de Înaltpreasfințitul Părinte Mitropolit Andrei, Preasfințitul Părinte Iustin, Episcopul Maramureșului și Sătmărulei și Preasfințitul Părinte Nestor, Episcopul Devei și Hunedoarei, la slujba de resfințire a Bisericii *Sfântul Mare Mucenic Dimitrie* din localitatea Florești, Protopopiatul Cluj I. Apoi, pe un altar special amenajat în proximitatea lăcașului de cult se săvârșește Sfânta și Dumnezeiasca Liturghie.

Seara, slujește Vecernia și rostește predica în Biserica *Sfântul Proroc Ilie* din cartierul clujean Mărăști. În continuare, asistă la recitalul susținut de Corul „Voci Transilvane” al Casei de Cultură a Studenților *Dumitru Fărcaș* din Cluj-Napoca.

19 iunie

Participă la ședința de lucru a Permanenței Consiliului Eparhial.

La Facultatea de Teologie Ortodoxă din Cluj-Napoca, examinează masteranzii înscriși la cursul „Teologie, viață social-politică și relații interreligioase în spațiul siriac”.

20 iunie

Slujește Vecernia cu Litie la Centrul de îngrijire a vârstnicilor *Sfântul Iulian* din Popești, cu ocazia hramului de vară. Rostește la final cuvânt de învățătură. Este însoțit de PC Pr. Dumitru Boca, vicarul administrativ al Arhiepiscopiei Clujului și de PC Pr. Dan Hognogi, Protopopul de Cluj I.

Preasfințitul Părinte Benedict Bistrițeanul poartă în procesiune Crucea adusă din Muntele Athos la Biserica *Sfântul Ioan Evanghelistul și Sfântul Nicolae* din complexul studențesc Hașdeu. Este însoțit de PCuv. Arhim. Efrem Vatopedinul, 14 iunie 2023.

21 iunie

La Facultatea de Teologie Ortodoxă din Cluj-Napoca, examinează studenții din anul III la cursul de „Spiritualitate Ortodoxă (I)”.

Program de audiențe la birou.

Participă la festivitatea de absolvire a clasei a VIII-a de la Colegiul Ortodox *Mitropolitul Nicolae Colan*. Rostește un cuvânt ocazional.

22 iunie

În sala de muzică *Vasile Petrașcu* a Facultății de Teologie Ortodoxă din Cluj-Napoca, în prezența comisiei de evaluare condusă de Înaltpreasfințitul Părinte Mitropolit Andrei, susține teza de habilitare pentru dobândirea calității de conducător de doctorat, la specializarea Spiritualitate Ortodoxă, în cadrul Școlii Doctorale *Isidor Todoran* de la Facultatea de Teologie Ortodoxă a Universității Babeș-Bolyai din Cluj-Napoca.

23 iunie

Program de audiențe la birou.

Seara, alături de Înaltpreasfințitul Părinte Teofan, Arhiepiscopul Iașilor și Mitropolitul Moldovei și Bucovinei și de Preasfințitul Părinte Nichifor Botoșăneanul, Episcop-vicar al Arhiepiscopiei Iașilor, slujește Vecernia cu Litie pe un Altar special amenajat în apropierea Bisericii *Sfântul Ioan Domnesc* din Piatra Neamț. Slujba este urmată de o procesiune pe străzile orașului, manifestări prilejuite de zilele Municipiului Piatra Neamț.

24 iunie

De Nașterea Sfântului Proroc Ioan Botezătorul săvârșește Sfânta Liturghie, alături de Preasfințitul Părinte Episcop Nichifor Botoșăneanul, pe același altar amenajat în vecinătatea Bisericii *Sfântul Ioan Domnesc* din Piatra Neamț. Rostește cuvântul de învățătură intitulat: „Ce aduce un copil în familie”.

25 iunie

În Duminica a III-a după Rusalii săvârșește Sfânta Liturghie și predică în Biserica *Pogorârea Sfântului Duh* din Parohia Țăgșoru, Protopopiatul Beclean. Binecuvintează lucrările efectuate la casa parohială și sfințește noul Monument al Eroilor din localitate. Din încredințarea Înaltpreasfințitului Părinte Mitropolit Andrei, înaintează la rangul de sachelar pe Pr. Cosmin Vasile Alb, parohul comunității. Oferă Ordinul *Sfântul Ierarh Pahomie de la Gledin* domnului Vasile Moldovan și Ordinul *Sfinții Martiri Năsăudeni* domnilor Viorel Burdeț și Cristian Pogăcianu, binefăcători ai sfântului locaș. Este însoțit de PC Pr. Cristian Dragoș, Protopopul de Beclean.

Oficiază Taina Sfântului Maslu și rostește un cuvânt de învățătură în Biserica *Sfinții Apostoli Petru și Pavel* din cartierul clujean Mănăștur.

26 iunie

Slujește Sfânta Liturghie în Paraclisul *Sfântul Nicolae* al Facultății de Teologie Ortodoxă din Cluj-Napoca, cu ocazia absolvirii promoției 2023 de studenți și masteranzi din cadrul instituției de învățământ. Rostește predica intitulată: „Teologii absolvenți, în fața unui nou început”.

În sala *Auditorium Maximum* a Universității Babeș-Bolyai din Cluj-Napoca participă, alături de Înaltpreasfințitul Părinte Mitropolit Andrei, la festivitatea de absolvire a promoției 2023 de la Facultatea de Teologie Ortodoxă din Cluj-Napoca. Rostește un cuvânt de felicitare.

În Paraclisul *Sfinții Trei Ierarhi* al Colegiului Ortodox *Mitropolitul Nicolae Colan* din Cluj-Napoca oficiază o slujbă funebră la căpătâiul adormitei întru Domnul, Ana Fărcaș.

27 iunie

Liturghisește în Paraclisul *Sfântul Apostol Bartolomeu* din incinta Casei *Mitropolitul Bartolomeu Anania* de la Mănăstirea *Adormirea Maicii Domnului* - Nicula.

28 iunie

La sediul Academiei Române - Filiala Cluj-Napoca, participă, alături de Înaltpreasfințitul Părinte Mitropolit Andrei, la Simpozionul „Mitropolitul Andrei Șaguna la o sută cincizeci de ani de la trecerea în eternitate, noi evaluări și perspective istoriografice și teologice”. Rostește un cuvânt de salut.

În cimitirul Parohiei Șardu, Protopopiatul Huedin, săvârșește slujba înmormântării pentru tânăra familie Lucas-Eduard și Ana-Maria Cuceș, morți într-un accident rutier. Rostește un cuvânt de mângâiere.

29 iunie

De Sfinții Apostoli Petru și Pavel, săvârșește Sfânta Liturghie la Mănăstirea Rebra-Parva din Protopopiatul Năsăud, cu ocazia hramului. Rostește predica intitulată interogativ: „Cine este Domnul pentru noi?”. Din încredințarea Înaltpreasfințitului Părinte Mitropolit Andrei, oferă doamnei deputat Diana Morar *Crucea Transilvană* pentru mireni, cea mai înaltă distincție a Mitropoliei Clujului; Ordinul *Episcop Nicolae Ivan* pentru mireni domnului Ilie Baba; Ordinul *Mihai Vodă* pentru mireni domnului Savu Zăgrean; Ordinul *Sfântul Ierarh Pahomie de la Gledin* domnului Iustin Stejerean și Ordinul *Sfinții Martiri Năsăudeni* domnului Vasile Nechiti. Totodată, acordă diplome de aleasă cinstire binefăcătorilor sfintei mănăstiri. Este însoțit de PC Pr. Ioan Dâmbu, Protopopul de Năsăud.

Seara, alături de Preasfințitul Părinte Ieronim, Episcopul Daciei Felix, participă la *Dineul Caritabil* organizat de Parohia *Sfinții Apostoli Petru și Pavel* din cartierul clujean Mănăștur. Este însoțit de PC Pr. Alexandru Ciui, Protopopul de Cluj II.

30 iunie

În ziua pomenirii Soborului Sfinților 12 Apostoli, slujește Sfânta Liturghie în mijlocul angajaților și deținuților din Penitenciarul Bistrița, cu prilejul prăznuirii protectorilor sistemului penitenciar din România, Sfinții Apostoli Petru și Pavel. Rostește predica intitulată: „Împreună, pe drumul schimbării”. Este însoțit de PC Pr. Alexandru Vidican, Protopopul de Bistrița.

A consemnat Arhid. Sergiu Iustin Pop, secretar de cabinet

† ANDREI MITROPOLITUL CLUJULUI, MARAMUREȘULUI ȘI SĂLAJULUI

În fiecare **luni**, între orele 8.00 și 10.00, conduce ședința Consiliului Permanenței Eparhiale.

În fiecare **miercuri**, între orele 20.30 și 21.00, realizează emisiunea „Cuvântul Ierarhului – spiritualitate creștină pe unde hertzienă”, pentru postul de radio „Renașterea”.

În fiecare **miercuri și vineri**, între orele 10.00 și 15.00, acordă audiențe clerului și credincioșilor.

Iunie 2023

1 – 2 iunie

Face o vizită în Austria. Vizitează obiective turistice și culturale. Vineri, 2 iunie, vizitează Abația Gottweigh de lângă orașul Krems. Este însoțit de domnul Adrian Eugen Truța, secretarul eparhial al Arhiepiscopiei Vadului, Feleacului și Clujului și de PC Pr. Ioan Bufta, protopopul Dejului.

3 iunie

În Catedrala Mitropolitană din Cluj-Napoca, asistă la Vecernie, slujește la Litie și rostește un cuvânt de învățătură.

4 Iunie (Pogorârea Sfântului Duh)

În Catedrala Mitropolitană din Cluj-Napoca, slujește Sfânta Liturghie și rostește cuvântul de învățătură. Îi premiază pe elevii din județul Cluj laureați la concursurile pe teme religioase, desfășurate de-a lungul anului școlar 2022 – 2023. Rostește un cuvânt de felicitare.

Primește la reședință autoritățile civile și militare prezente la Sfânta Liturghie în Catedrala Mitropolitană. Rostește un cuvânt duhovnicesc.

Pe scena din fața Catedralei Mitropolitane, la ceas de seară, împreună cu PS Părinte Episcop vicar Benedict Bistrițeanul, oficiază Vecernia plecării genunchilor și rostește o cateheză.

Conduce, pe străzile din centrul municipiului Cluj-Napoca, tradiționala Procesiune de Rusalii. La final, sfințește spicele de grâu și rostește un cuvânt de mulțumire.

5 iunie (Sfânta Treime)

Cu prilejul hramului, pe altarul de vară al mănăstirii de la Sopor de Câmpie, protopopiatul Turda, înainte de a sluji Sfânta Liturghie, îl hirotesește și instalează în demnitatea de stareț pe ieromonahul Matei Motentan.

Slujește Sfânta Liturghie și rostește cuvântul de învățătură. Hirotonește într-un ierodiacon, pe seama mănăstirii, pe monahul Serafim Donca. La final, hirotesește într-un protosinghel pe ieromonahul Matei Motentan. Este însoțit de domnul Darius Echim, corespondentul TV Trinitas în Arhiepiscopia Vadului, Feleacului și Clujului.

La ceas de seară, în Biserica „Sfânta Treime și Sfinții Martiri Brâncoveni” din Gherla (paroh: Prot. Paul Iulian Isip), cu prilejul pensionării preotului slujitor Alexandru Farcaș, oficiază slujba de Te-Deum și rostește un cuvânt de învățătură. Părintelui proaspăt ieșit la pensie îi acordă distincția „Crucea Transilvană”, iar doamnei preotese Floarea Farcaș îi acordă „Gramata Mitropolitană, însoțită de Sfânta Scriptură, cartea de căpătâi a creștinului”.

6 iunie

Oficiază slujba de binecuvântare a amplexelor lucrări de înfrumusețare realizate la vechea biserică din Feldru, protopopiatul Năsăud. Rostește un cuvânt de felicitare.

Pe o scenă special amenajată în curtea vechii biserici din Feldru, slujește Sfânta Liturghie și rostește cuvântul de învățătură. La final, oficiază o slujbă de pomenire în memoria preoților slujitori, ctitorilor, enoriașilor și binefăcătorilor Sfântului Locaș. Acordă părintelui Toader Grigore din parohia Feldru I, distincția „Crucea Transilvană”. Hirotesește într-un iconom stavrofor pe părintele Ioan Clapa de la parohia Feldru II. Părintelui Ioan Iliș, fost paroh, îi conferă Ordinul „Episcop Nicolae Ivan” pentru clerici. Acordă domnului primar Grigore Țiolan distincția „Crucea Transilvană” pentru mireni, iar domnului Vasile Costinaș, îi conferă Ordinul „Sfinții Martiri și Mărturisitori Năsăudeni”.

Oficiază slujba de sfințire a noii case a parohiei Feldru II. Rostește un cuvânt duhovnicesc.

În sala mare a Muzeului Mitropoliei de la demisolul catedralei din Cluj-Napoca, participă la Evenimentul cultural-artis-

tic dedicat copiilor „Bucuria copilăriei! Micii artiști la Muzeul Mitropoliei”. Rostește un cuvânt de binecuvântare. Este însoțit de PC Pr. Cornel Gheorghe Copean, consilierul cultural al Arhiepiscopiei Vadului, Feleacului și Clujului.

7 iunie

Examinează, la disciplina Spiritualitate Ortodoxă, prima serie a studenților din anul IV de la Facultatea de Teologie din Cluj-Napoca.

Îl primește la reședință pe scriitorul și eseistul Andrei Pleșu.

8 iunie

În sala de ședințe a Centrului Eparhial, prezidează comisia de evaluare a candidaților participanți la concursul pentru ocuparea postului de preot la parohia Maieru II (protopopiatul Năsăud).

În sala mare a Casei de Cultură a Studenților din Cluj-Napoca, asistă la Conferința „Întâlniri formative de o viață”, susținută de scriitorul Andrei Pleșu. Rostește un cuvânt duhovnicesc.

9 iunie

Examinează, la disciplina Spiritualitate Ortodoxă, cea de-a doua serie a studenților din anul IV de la Facultatea de Teologie din Cluj-Napoca.

La împlinirea a 175 ani de la nașterea protopopului Grigore Pletosu, la monumentul ridicat în cinstea marii personalități eclesiale în curtea bisericii din Chintelnic, protopopiatul Bistrița (paroh: Pr. Grigore Linul), satul de obârșie, oficiază slujba Parastasului și rostește un cuvânt duhovnicesc, iar în biserică din Chintelnic, participă la simpozionul organizat cu acest prilej. Rostește o alocuțiune.

IPS Părinte Arhiepiscop și Mitropolit Andrei, în mijlocul credincioșilor din localitatea Nușeni, Protopopiatul Beclean, județul Bistrița-Năsăud, cu prilejul sfințirii noii biserici parohiale și a capelei mortuare, 11 iunie, 2023.

În Piața Unirii din Cluj-Napoca, asistă la deschiderea oficială a Festivalului Internațional de Film „Transilvania”, ediția 2023. Urmărește filmul „Confort Nordic”. Este însoțit de domnul Adrian Eugen Truța, secretarul eparhial al Arhiepiscopiei Vadului, Feleacului și Clujului.

10 iunie

În localitatea Ciceu Cristești, protopopiatul Beclean, oficiază slujba de Sfințire a apei și cea de binecuvântare a amplexelor lucrări realizate la casa parohială. Rostește un cuvânt de învățătură. Hirotesește într-un iconom pe părintele paroh Marius Mircea Crișan. Domnului Radu Spermezan, primarul comunei Uriu, și domnului viceprimar Mirel Gheorghe Balla, le acordă „Gramata Mitropolitană însoțită de Sfânta Scriptură, cartea de căpătâi a creștinului”. Conferă domnului Ion Bucilă și domnului Teodor Călin Pele, Ordinul „Sfântul Ierarh Pahomie de la Gledin”.

În Catedrala Mitropolitană din Cluj-Napoca, asistă la Vecernie, slujește la Litie și rostește un cuvânt de învățătură.

11 iunie

Oficiază slujba de sfințire a noii biserici din Nușeni, protopopiatul Beclean. Rostește un cuvânt de felicitare.

Pe o scenă special amenajată în proximitatea bisericii din Nușeni, slujește Sfânta Liturghie și rostește cuvântul de învățătură. Acordă părintelui paroh Dacian Ioan Antal, distincția „Crucea Transilvană” pentru clerici. Conferă domnului primar, Ioan Mureșan, Ordinul „Mihai Vodă”. Domnului Marius Andreica

și acordă distincția „Crucea Transilvană” pentru mireni. Conferă domnului viceprimar, Liviu Rusan, Ordinul „Sfântul Ierarh Pahomie de la Gledin”, iar domnului Ioan Boloș îi conferă Ordinul „Sfinții Martiri și Mărturisitori Năsăudeni”.

În Catedrala Mitropolitană din Cluj-Napoca, slujește Vecernia, Paraclisul Maicii Domnului și rostește o cateheză.

12 iunie (Sfântul Onufrie cel Mare)

Cu prilejul hramului Așezământului pentru copii de pe lângă Mănăstirea „Acoperământul Maicii Domnului” de la Florești, protopopiatul Cluj II (coordonator: Protos. Visarion Pașca), pe o scenă special amenajată în curtea centrului, slujește Sfânta Liturghie și rostește cuvântul de învățătură.

13 iunie

La Aeroportul Internațional „Avram Iancu” din Cluj-Napoca, întâmpină delegația din Grecia, condusă de Arhimandritul Efreim Vatopedinul, ce a adus o copie a Crucii Sfântului Constantin cel Mare, în care este inserată o părticică din lemnul Sfintei Cruci. Rostește un cuvânt de bun venit.

În Catedrala Mitropolitană din Cluj-Napoca, asistă la slujba de Te-Deum și rostește un cuvânt duhovnicesc. Conferă domnului Silviu Mincu, organizatorul principal al acestei vizite, Ordinul „Sfântul Ierarh Pahomie de la Gledin”.

În sala „Auditorium Maximum” a Casei Universitarilor din Cluj-Napoca, asistă la conferința susținută de Arhimandritul Efreim Vatopedinul și la momentul festiv al lansării volumului „Din «Univeristatea Pustiei» - cuvinte către credincioșii din întreaga lume”. Rostește un cuvânt de binecuvântare.

14 iunie

În Catedrala Mitropolitană, cu prilejul vizitei Arhimandritului Efreim, starețul Mănăstirii Vatoped din Sfântul Munte Athos, slujește Sfânta Liturghie și rostește un cuvânt duhovnicesc. Părintelui Efreim îi acordă distincția „Crucea Transilvană”.

În biserică mare a Mănăstirii „Adormirea Maicii Domnului” de la Nicula, protopopiatul Gherla, prezidează sinaxa cu stareții, starețele și duhovnicii mănăstirilor din Arhiepiscopia Vadului, Feleacului și Clujului. Rostește un cuvânt de binecuvântare.

15 iunie

În aula mare a Facultății de Teologie din Cluj-Napoca, participă la festivitatea de încheiere a anului școlar 2022 – 2023 de către elevii Colegiului „Mitropolit Nicolae Colan”. Rostește un cuvânt duhovnicesc.

Împreună cu delegația din Grecia, face o vizită la Mănăstirea „Sfânta Elisabeta” din cartierul clujean Becăș.

Conduce la Aeroportul Internațional „Avram Iancu”, delegația din Grecia condusă de Arhimandritul Efreim Vatopedinul. Rostește un cuvânt de mulțumire.

La Galeriile de Artă din incinta Facultății de Teologie din Cluj-Napoca, participă la vernisajul Expoziției „Zilele Răsării” a pictorului transilvănean Marcel Lupșe. Rostește un cuvânt de binecuvântare.

16 iunie

Examinează la disciplina Spiritualitate Ortodoxă, în sesiunea de restanțe, studenții din anul IV și masteranzii din cadrul Facultății de Teologie din Cluj-Napoca.

În Catedrala Mitropolitană, slujește Vecernia, Acatistul Bunei Vestiri și rostește un cuvânt de învățătură.

17 iunie

În parohia Crairât, protopopiatul Turda, asistă la Sfânta Liturghie și rostește cuvântul de învățătură. Hirotesește într-un iconom stavrofor pe părintele paroh Mihail Crișan. Conferă domnului Aurel Truța, primarul comunei Ploscoș, Ordinul „Sfântul Ierarh Pahomie de la Gledin”.

În Paraclisul Centrului Eparhial, săvârșește slujba de sfințire a noului antimis pentru Biserica „Sfântul Mare Mucenic Dimitrie” din Florești, protopopiatul Cluj I.

Îl primește la reședință pe Preasfințitul Părinte Iustin, Episcopul Ortodox Român al Maramureșului și Sătmarului.

18 iunie

Îl primește la reședință pe Preasfințitul Părinte Nestor, Episcopul Devei și Hunedoarei.

Împreună cu PS Părinte Iustin al Maramureșului și Sătmarului, cu Preasfințitul Părinte Nestor al Devei și Hunedoarei și cu Preasfințitul Părinte Episcop vicar Benedict Bistrișeanul, oficiază slujba de resfințire a Bisericii „Sfântul Dumitru” din Florești, protopopiatul Cluj I. Rostește un cuvânt de felicitare.

Pe o scenă special amenajată în proximitatea bisericii, împreună cu ierarhii prezenți, slujește Sfânta Liturghie și rostește un cuvânt duhovnicesc. Acordă părintelui paroh, Marcel Dumitru Andreica, distincția „Crucea Transilvană” pentru clerici. Hirotesesește întru iconom stavrofor pe părinții slujitori Daniel Pașca, Dan-Marius Matei și Cristian Gelu Perșa. Hirotesesește întru arhidiacon, pe diaconul Dacian Marcel Andreica. Conferă părintelui Teodor Nedelea, părintelui Vasile Bucur și părintelui Simion Cristea, preoți emerți, Ordinul „Episcop Nicolae Ivan” pentru clerici. Acordă distincția „Crucea Transilvană” pentru mireni domnului epitrop Vasile Butaș și domnului epitrop II Damian Negrea. Acordă domnului primar Bogdan Nicolae Pivariu „Gramata Mitropolitană însoțită de Sfânta Scriptură, cartea de căpătâi a creștinului”. Domnilor Teodor Șandor și Octavian Tanțau le conferă Ordinul „Sfântul Ierarh Pahomie de la Gledin”, iar Ordinul „Mihai Vodă” îl conferă domnului Ion Magdalena și domnului Gheorghe Funar. Conferă Ordinul „Episcop Nicolae Ivan” pentru mireni domnului Ioachim Vancea. Este însoțit de PCuv. Arhim. Teofil Tia, decanul Facultății de Teologie din Cluj-Napoca.

În Catedrala Mitropolitană, slujește Vecernia, Paraclisul Maicii Domnului și rostește o cateheză.

19 iunie

Face o vizită pe șantierul Centrului misionar-social „Sfântul Apostol Andrei” de pe Calea Turzii, din Cluj-Napoca. Este însoțit de domnul Sorin Augustin Călea, consilierul economic al Arhiepiscopiei Vadului, Feleacului și Clujului.

20 iunie

Face o vizită în parohiile Mociu I (paroh: Pr. Andrei Budălăcean) și Mociu II (paroh: Pr. Gabriel-Alexandru Creța), protopopiatul Cluj I și la Mănăstirea „Sfinții Arhangheli Mihail și Gavriil” de la Legii, protopopiatul Gherla.

În Capela Centrului de Îngrijiri Paliative „Sfântul Ierarh Nectarie” din Cluj-Napoca (director: Pr. Bogdan Chiorean), participă la festivitatea de absolvire a promoției 2023 de la Școala postliceală de Asistență Medicală. Rostește o rugăciune de binecuvântare și un cuvânt duhovnicesc.

21 iunie

La Templul Memorial al Deportărilor Evrei din Cluj-Napoca, participă la momentul comemorativ al martirilor evrei deportați din Cluj-Napoca. Rostește un cuvânt duhovnicesc. Este însoțit de domnul Adrian Eugen Truța, secretarul eparhial al Arhiepiscopiei Vadului, Feleacului și Clujului.

În Catedrala Mitropolitană din Cluj-Napoca, slujește Vecernia, Acatistul Mântuitorului Hristos și rostește un cuvânt de învățătură.

22 iunie

La Facultatea de Teologie, prezidează comisia de abilitare a Preasfințitului Părinte Benedict Bistrișeanul, pentru obținerea calității de conducător de doctorate, la specializarea Spiritualitate Ortodoxă, în cadrul Școlii Doctorale „Izidor Todoran”, de la Facultatea de Teologie Ortodoxă a Universității „Babeș Bolyai”. Rostește un cuvânt duhovnicesc.

În foaierea Casei Universitarilor din Cluj-Napoca, oficiază slujba înmormântării adormitului întru Domnul, Academicianul Cornel Țăranu. Rostește un cuvânt de mângâiere.

La împlinirea a 7 ani de la mutarea în eternitate a părintelui Profesor Dorel Man, în capela Facultății de Teologie, oficiază slujba Parastasului și rostește un cuvânt de învățătură.

În aula Facultății de Teologie din Cluj-Napoca, participă la momentul lansării volumului „Părintele Dorel Man – o viață de jertfă pe altarul credinței, culturii și familiei”, coordonat de Arhim. Macarie Motogna și de doamna Victoria Alina Grădinar-Man. Rostește un cuvânt evocator.

În Piața Unirii din Cluj-Napoca, asistă la Concertul de muzică italiană „Innamorato di te”, organizat în cadrul manifestării Opera Aperta 2023. Este însoțit de domnul Adrian Eugen Truța, secretarul eparhial al Arhiepiscopiei Vadului, Feleacului și Clujului.

23 iunie

În Catedrala Mitropolitană din Cluj-Napoca, asistă la Vecernie, slujește la Litie și rostește un cuvânt de învățătură.

24 iunie (Nașterea Sfântului Ioan Botezătorul)

Cu prilejul hramului, pe altarul de vară al mănăstirii de la Someșul Cald, protopopiatul Huedin, slujește Sfânta Liturghie și rostește cuvântul de învățătură. Hirotonește întru diacon, pe seama Mănăstirii „Sfântul Ierarh Spiridon” de la Strâmba, protopopiatul Bistrița, pe teologul Vasile Viorel Pașcu.

Face o vizită în biserica parohiei Someșul Cald (paroh: Pr. Cosmin Bucșa).

La ceas de seară, în cartierul clujean Europa (paroh: Pr. Cosmin Valeriu Vele), oficiază slujba Punerii Pietrei de temelie pentru noua biserică cu hramul „Sfântul Ioan Botezătorul”. Rostește un cuvânt de învățătură.

25 iunie

Oficiază slujba de binecuvântare a amplexelor lucrări de înfrumusețare realizate la biserica din Hășdate, protopopiatul Gherla. Rostește un cuvânt de felicitare.

IPS Părinte Arhiepiscop și Mitropolit Andrei, înconjurat de un sobor de arhierei și credincioși în timpul ofierii Dumnezeieștii Liturghii pe altarul de vară din curtea Centrului Eparhial din Huși, cu prilejul prăznuirii hramului istoric al Catedralei Episcopale, Sfinții Apostoli Petru și Pavel, 29 iunie, 2023.

În biserica din Hășdate, slujește Sfânta Liturghie și rostește cuvântul de învățătură. Hirotesesește întru iconom stavrofor pe părintele paroh Florin-Constantin Dobocan, revizorul contabil al Arhiepiscopiei Vadului, Feleacului și Clujului. Acordă „Gramata Mitropolitană însoțită de Sfânta Scriptură, cartea de căpătâi a creștinului” domnului Ovidiu Drăgan, primarul municipiului Gherla, și domnului arhitect Viorel Pușcaș. Conferă domnilor Ioan Matei și Ionel Raț Ordinul „Sfântul Ierarh Pahomie de la Gledin”, iar domnului Cornel Vereș îi conferă Ordinul „Sfinții Martiri și Mărturisitori Năsăudeni”. Ordinul „Mihai Vodă” îl conferă domnului Ioan Bodea, iar Ordinul „Episcop Nicolae Ivan” îl conferă domnului Rareș Buiga”. Este însoțit de domnul Darius Echim, corespondentul TV Trinitas în Arhiepiscopia Vadului, Feleacului și Clujului.

În Catedrala Mitropolitană din Cluj-Napoca, slujește Vecernia, Paraclisul Maicii Domnului și rostește o cateheză.

26 iunie

Cu prilejul Zilei Drapelului Național, în Catedrala Mitropolitană, oficiază slujba de sfințire a tricolorului ce urmează a fi ridicat pe catarg în Piața Avram Iancu. Rostește un cuvânt duhovnicesc.

În Piața Avram Iancu, participă la ceremonialul cultural și militar organizat cu acest prilej. Binecuvintează momentul înălțării pe catarg a Drapelului Tricolor.

În sala Auditorium Maximum a Casei Universitarilor, participă la festivitatea de absolvire a promoției 2023 de la

Facultatea de Teologie din Cluj-Napoca. Rostește un cuvânt duhovnicesc. Este însoțit de PCuv. Arhim. Teofil Tia, decanul instituției de învățământ.

În Catedrala Mitropolitană din Cluj-Napoca, asistă la Vecernie, slujește Acatistul Mântuitorului Hristos și rostește un cuvânt de învățătură.

27 iunie

În biserica din Ploscoș, protopopiatul Turda (paroh: Pr. Emil Baranga), oficiază slujba înmormântării adormitei întru Domnul Ana Filip, mama părintelui stareț al Mănăstirii Roșița, județul Maramureș, protosinghelul Vasile. Rostește un cuvânt de mângâiere.

În Biserica „Sfinții Apostoli Petru și Pavel” din cartierul clujean Mănăștur (parohi: Pr. Dan Dorian Cismaș, Pr. Nicolae Maja și Pr. Radu Onac), participă la momentul festiv la lansării volumului de poezii al părintelui George Remete de la Alba-Iulia. Rostește un cuvânt duhovnicesc. Este însoțit de PCuv. Arhim. Teofil Tia, decanul Facultății de Teologie.

28 iunie

La împlinirea a 150 ani de la trecerea la cele veșnice a Sfântului Ierarh Andrei Șaguna, la sediul Academiei Române – filiala Cluj, participă la deschiderea oficială a Conferinței Naționale „O voce emblematică a românilor. Andrei Șaguna și lumea transilvăneană de la mijlocul secolului al XIX-lea”, organizată de Institutul de Istorie „George Barițiu” al Academiei

Române, în parteneriat cu Centrul de Studii Transilvane și Facultatea de Teologie Ortodoxă a Universității „Babeș Bolyai”. Rostește o alocuțiune. Este însoțit de PCuv. Arhim. Teofil Tia.

Face o vizită la Mănăstirea „Nașterea Maicii Domnului” de la Piatra Fântânele, protopopiatul Bistrița.

La Capela Mortuară „Daniel și Anca” din proximitatea Cimitirului „Eternitatea” din Iași, oficiază o slujbă funebră la căpătâiul adormitului întru Domnul, Anghel Stanciu, fost coleg la Facultatea de Construcții căi ferate, drumuri și poduri din București. Rostește un cuvânt de mângâiere.

La sediul Episcopiei Hușilor, se întâlnește cu Preasfințitul Părinte Ignatie.

29 iunie (Sfinții Apostoli Petru și Pavel)

Cu prilejul hramului istoric al Catedralei Episcopale din Huși, pe altarul de vară din curtea centrului eparhial, în sobor de arhierei, slujește Sfânta Liturghie și rostește cuvântul de învățătură. Este însoțit de domnul Adrian Eugen Truța, secretarul eparhial al Arhiepiscopiei Vadului, Feleacului și Clujului.

Face o vizită pe șantierul Centrului Social „Iustinian Arhiepiscopul” din localitatea Săcel, județul Maramureș (coordonator: Pr. Dumitru Iuga).

La Mănăstirea „Soborul Sfinților Apostoli” de la Bârsana, județul Maramureș, se întâlnește cu PS Părinte Iustin, Episcopul Ortodox Român al Maramureșului și Sătmarului.

30 iunie (Soborul Sfinților Apostoli)

Pe altarul de vară al mănăstirii de la Bârsana, județul Maramureș, la împlinirea a 30 ani de la reînființare, în sobor de 12 arhierei, membri ai Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române, slujește Sfânta Liturghie și rostește cuvântul de învățătură. Acordă maicii starețe, stavrofora Filoftea Oltean, distincția „Crucea Arhiepiscopală”.

La Facultatea de Teologie din Cluj-Napoca, prezidează comisia de examinare a candidatului Ovidiu-Mihai Neacșu, în vederea ocupării poziției de lector la disciplina „Studiul Noului Testament”. Rostește un cuvânt de binecuvântare.

Îi primește la reședință pe Preasfințitul Părinte Timotei, Episcopul Ortodox Român al Spaniei și Portugaliei și pe Preasfințitul Arhiepiscop vicar Teofil de Iberia.

Gheronda Iosif Vatopedinul și tradiția isihastă aghiorită

Pr. dr. Cătălin Pălimaru

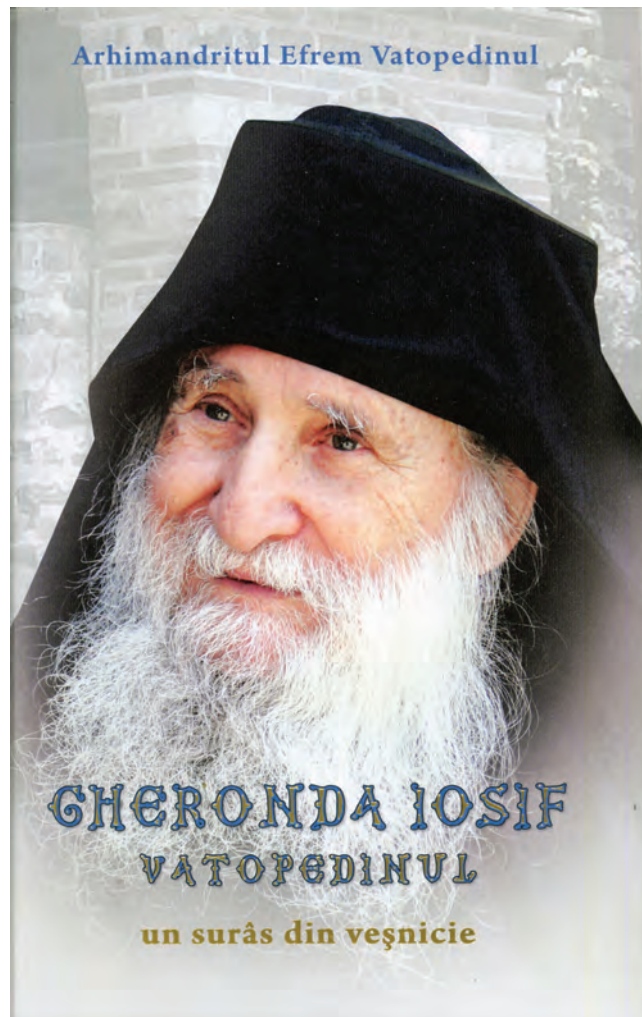
Dacă monahismul aghiorit contemporan a putut prospera, în pofida unor perioade de criză și de uscăciune care amenințau cu extincția, acest fapt s-a datorat nu atât istoriei lui milenare și tezaurului pe care îl moștenește, cât exercitării paternității duhovnicești de către câțiva călugări cu viață spirituală îmbunătățită. Ei sunt înnoitorii vieții monahale de astăzi de la Muntele Athos, fapt vizibil în multe chinovii. Mănăstirea Vatoped, a doua în ordinea ierarhică athonită, însă cu un prestigiu recunoscut pe întreg mapamondul, a renăscut în anul 1990, odată cu înscăunarea actualului stareț, arhimandritul Efrem, fiind populată cu tineri monahi, ucenici ai Bătrânului Iosif Vatopedinul. Tot ce înseamnă astăzi mănăstirea Vatoped, viața ei duhovnicească, rânduiala liturgică, modul de organizare, administrarea domeniilor ei, teaurizarea comorilor artistice, restaurarea și conservarea edificiilor, într-un cuvânt tot spectrul de lucrări spirituale și materiale care definesc profilul unic al acestui așezământ monahal poartă amprenta unică a viziunii duhovnicești a Părintelui Iosif Vatopedinul. El este marele Gheronda prin care mănăstirea a renăscut iar întreaga obște îi este veșnic recunoscătoare. Această recunoștință s-a manifestat în variate feluri, recent printr-un masiv volum dedicat personalității sale (*Gheronda Iosif Vatopedinul. Un surâs din veșnicie*, trad. din limba greacă Mănăstirea Diaconești, ed. Bonifaciu, 2021, 607 p.), volum semnat de arhimandritul Efrem, starețul de astăzi al mănăstirii, ucenicul și continuatorul lucrării duhovnicești împlinită de Gheronda Iosif.

Apărut în condiții grafice deosebite (îmbogățit cu imagini elocvente și foarte utile), volumul ne oferă și o incursiune în atmosfera Sfântului Munte, cu particularitățile lui dar și cu oamenii lui reprezentativi. Miezul volumului îl constituie însă viața bătrânului Iosif, descrisă în amănunt, dar mai ales viziunea sa duhovnicească, nevoița și trăirea sa. Originar din Cipru, precum starețul Efrem, Gheronda Iosif a avut parte de o copilărie idilică, într-o familie desprinsă parcă din iconă. Relatarea aduce a sinaxar și poate părea idealizată, dar ea nu face decât să sublinieze importanța mediului din care provine un monah și să zugrăvească imaginea familiei tradiționale din Ciprul de altă dată.

Gheronda Iosif a fost călugăr, un călugăr model, al cărui parcurs spiritual s-a împletit cu nevoița și osteneala. Condiția monahului e în lume marcată de asceză, manifestată atât prin muncă și nevoițe trupești, cât și prin privegherile prilejuate de ritmul liturgic. Potrivit Părintelui Iosif – fapt rezultat din experiența sa –, „privegherea este socotită nevoița de temelie pentru înfrânarea poftei trupești” (p. 120). Însă acest efort trebuie dozat cu discernământ, încât să nu ruineze sănătatea. Spunea ucenicilor săi: „Trupul este o armă. Dacă o stricăm, vom fi luați robi” (p. 176). Dar mai ales observa decalajul dintre râvna de a se nevoi a înaintașilor săi și puterile diminuate ale călugărilor de astăzi. Cu toate acestea, mesajul său este plin de speranță: „Noi astăzi suntem neputincioși, dar prin smerenie și prin tăierea voii proprii putem

ajunge la aceeași treaptă de sfințenie la care au ajuns aceia” (p. 348).

Marea binecuvântare din viața Părintelui Iosif Vatopedinul e dată de întâlnirea cu Sfântul Iosif Isihastul, „înnoitorul contemporan al monahismului răsăritean” (p. 373). Personalitate emblematică pentru aghioriți – „poate cel mai cunoscut nevoitor ce întruhipa viața isihastă” (p. 236), Sfântul Iosif va aduna în jurul său câțiva ucenici, pe care îi va forma în duhul monahismului autentic, Gheronda Iosif însușindu-și de la acesta perspectiva asupra vieții isihaste, râvna pentru nevoița dar și discernământul în relația cu Biserica. În opinia bătrânului Iosif Vatopedinul, „simțirea” lui Dumnezeu, trăirea dumnezeiescului har reprezintă „diploma” monahului (p. 132), țel spre care aspiră orice călugăr și care-l motivează în asceza lui. Calea spre

acest deziderat e marcată de multe obstacole și împesurări și se parcurge prin ascultare. De altfel, Sfântul Iosif nu pune pe primul loc nici isihia, nici rugăciunea minții – aspirațiile dominante ale vieții monahale –, ci ascultarea (p. 452). Ea validează asceza călugărului. Însă de la Sfântul Iosif, bătrânul Iosif a învățat că „simțirea” harului e precedată de perioade mari de ariditate spirituală, de retragere a harului, socotită o „adevărată mucenicie” (p. 202). Tot de la Sfântul Iosif a moștenit și poziția sănătoasă față de Biserică (p. 198), bătrânul Iosif cunoscând din experiență că viața ascetică este concomitent și o viață angajată eclesial. A evitat mereu derapajele fundamentaliste, cultivând o relație vie cu ierarhii canonici.

Gheronda Iosif, după plecarea la Domnul a povățuitorului său, nu a rămas fără sfătuitori. În orice împrejurare hotărâtoare, căuta cuvânt de la Dumnezeu, făcând apel, prin scrisori sau prin viu grai, la îndrumarea sfinților Paisie Aghioritul și

Efrem Katunakiotul, călugări luminați și plini de dragoste. Dar se însoțea mereu și cu alți sfinți sau părinți duhovnicești, mulți dintre ei formați în Muntele Athos – Sfântul Sofronie de la Essex, Sfântul Iacov Țalakis, bătrânii Efrem Filotheitul, Haralambie Dionisiatul, Teoclit Dionisiatul, Emilian Simonopetritul, Gheorghe Grigoriatul ș.a. –, cercetându-i și validându-se prin comuniunea cu ei.

Și pe cei vechi îi „frecventa”, citindu-i asiduu și având convingerea că, aplecându-ne asupra scrierilor lor, îi „provocăm să ne ajute” (p. 428). Fără să aibă studii, Gheronda Iosif ajunsese „un izvor necesecat de cunoaștere” (p. 386), prin lectură și prin experiență. Toți cei care l-au întâlnit mărturisesc că avea darul teologiei, cu alte cuvinte capacitatea de a pătrunde, cât e omenește posibil, misterul credinței, dar și priceperea de împărtăși aceste cunoștințe. Starețul Efrem adeverește: „Cuvântul lui era viu și lucrător... adânc teologic, plin de cunoașterea tainelor dumnezeiești, dar și plin de discernământ” (p. 221).

Acest cuvânt, pulsând în adâncul său, căuta să-l transmită mai departe, fiind animat și de un imbold misionar. Purta o corespondență bogată, cu monahi dar și cu mireni, făcea efortul de a ieși din Sfântul Munte pentru a rosti cuvântări la diferite împrejurări, vorbea cu nenumărați oameni și a scris câteva cărți – una, firește, dedicată Sfântului Iosif, starețul său, pe care încearcă să-l facă cunoscut lumii. Pentru un timp a petrecut în Cipru, în dorința de a anima viața spirituală din insula natală. „În cei aproape trei ani cât a stat în Cipru, Gheronda era chemat neîncetat să țină omilii”, notează autorul (p. 299). Odată cu stabilirea definitivă la mănăstirea Vatoped, slujirea lui principală a fost să se roage și țină sinaxe în fața numeroasei obști, textul lor fiind ulterior publicat în volume.

În răstimpul petrecut în Cipru, dintr-un resort lăuntric, motivat misionar, a încercat să pună bazele unui monahism local viu, atenția sa îndreptându-se mai ales către tineri, dorind să le deștepte acestora interesul pentru viața călugărească, în opinia sa „chipul desăvârșit de viață a omului” (p. 242). S-a străduit să le predea tradiția primită de la Părintele său duhovnicesc. „Singura dorință fierbinte a lui Gheronda Iosif era să vadă în Biserica din Cipru un monahism sănătos” (p. 304), năzuind să întemeieze mai multe mănăstiri. În acest context îl va cunoaște, în anul 1975, și pe tânărul Vasile Kuțu, viitorul stareț Efrem Vatopedinul. Prin uneltirea vrăjmașului, este alungat de autoritățile bisericești din Cipru, pe baza unor acuzații dovedite ulterior nefondate. Părintele Efrem consemnează: „Semănase cu multă trudă cuvântul lui Dumnezeu în Cipru. Roadele acestor ostenele s-au vădit mai târziu, când o mulțime de tineri au început să devină monahi și diaconi, preoți și episcopi în Biserica Ciprului și în Sfântul Munte” (p. 329).

Cartea este scrisă cu multă dragoste de arhimandritul Efrem și poate fi socotită o ofrandă adusă Părintelui său duhovnicesc. Cititorul are posibilitatea de a-l cunoaște mai bine, nu atât prin felul cum autorul îl descrie, cât prin felul cum el însuși se înfățișează – prin mijlocirea epistolelor și a cuvintelor sale. Totodată, atmosfera istorică și duhovnicească în care a trăit Părintele Iosif – prezentată de autor cu vădită pricepere – ne oferă ocazia să înțelegem mai multe din taina spiritualității ortodoxe.

COMITETUL DE REDACȚIE:

Președinte:

IPS Arhiepiscop și Mitropolit ANDREI ANDREICUȚ

Vicepreședinte:

PS Episcop-Vicar BENEDICT BISTRITĂNUL

Membri:

Consilier cultural Pr. dr. Cornel Coprean,
Arhim. prof. univ. dr. Teofil Tia, Pr. prof. dr. Liviu Vidican-Manci

Directorul Editurii Renașterea:

Pr. dr. Cătălin Pălimaru

RENAȘTEREA

Editura Renașterea * Piața Avram Iancu, 18
400117, Cluj-Napoca * Telefon / Fax 0264-59-96-49
Internet: www.renasterea-cluj.ro
E-mail: revista.renasterea@gmail.com

CUI (CF) 4547095

IBAN: RO84 BTRL 0130 1205 P129 1800
Banca Transilvania, Cluj (Revista RENASTEREA)
ISSN: 1223-4435

Redactor responsabil:

Pr. Florin-Cătălin Ghiț

Tehnoredactor: Pr. Eugen Mera

DIFUZAREA:

Pr. Nicolae-Dragoș Kerekes

COLABORATORI PERMANENȚI:

Mircea-Gheorghe Abrudan, Mircea-Gelu Buta, Dacian But Căpușan,
Darius Echim, Arhid. Claudiu Ioan Grama, Cezar Login,
Protos. Maxim (Morariu), Alexandru Nemoianu, Adrian Papahagi,
Nicoleta Pălimaru, Elena Pârveu, Arhim. Simeon (Pintea),
Arhid. Sergiu Iustin Pop, Eugen Adrian Truța, Nicolae Turcan.

Odoruri duhovnicești, daruri și binecuvântări de la Arhimandritul Efrem Vatopedinul pentru credincioșii din Cluj-Napoca. Bun venit Acasă!

„Cu a Crucii Putere Cetatea Clujului de nevăzuții potrivnici și de vrăjmașii văzuți ocrotește și mereu pre cetățenii ei care pre tine te cinstesc și cu râvnă îți slujesc, Hristoase, Crucea să-și ducă cu răbdare și mulțumire îi întărește, dăruindu-le har”.

Anca-Maria Bica

vicepreședintă ASCOR Cluj-Napoca

În perioada 13-15 iunie 2023, comunitatea creștin-ortodoxă din Cluj-Napoca și din împrejurimi a primit vizita Preacuviosului Părinte Arhimandrit Efrem Vatopedinul, Starețul Mănăstirii Vatoped din Sfântul Munte Athos. Cu prilejul acestei vizite, Părintele Arhimandrit Efrem a luat parte la o serie de evenimente care a debutat cu întâmpinarea oaspeților din Grecia pe Aeroportul Național „Avram Iancu” de către Arhiepiscopul și Mitropolitul Clujului, Înaltpreasfințitul Părinte Andrei, alături de alți reprezentanți ai Eparhiei.

Delegația elenă a adus un dar de mare preț pentru comunitatea credincioșilor clujeni și anume o copie după crucea Sfântului Împărat Constantin cel Mare, în care a fost inserată o părticică din Lemnul Sfintei Cruci pe care a fost răstignit Mântuitorul Hristos.

Tot în cadrul primei zile, începând cu ora 20:00, în Sala „Auditorium Maximum”, Părintele Efrem a susținut o conferință, la finalul căreia a avut loc lansarea cărții „Din «Universitatea Pustiei» – Cuvinte către credincioșii din întreaga lume”.

La evenimentul cultural-religios au luat parte ierarhii Arhiepiscopiei Clujului, Înaltpreasfințitul Părinte Mitropolit Andrei, Preasfințitul Părinte Benedict Bistrițeanul, precum și Preasfințitul Părinte Macarie, Episcopul Ortodox Român al Europei de Nord, clerici, oameni de cultură, alături de peste o mie de credincioși.

Cea de-a doua zi a debutat cu Sfânta Liturghie Arhierască săvârșită la Catedrala Mitropolitană, în prezența Înaltpreasfințitului Părinte și Mitropolit Andrei, a Preacuviosului Părinte Arhimandrit Efrem Vatopedinul, înconjurați de un sobor de preoți și diaconi, dar și a sute de credincioși. Imediat după aceasta, Părintele Efrem, fiind însoțit de către cei doi ierarhi, dar și de către delegația elenă, s-a deplasat spre Mănăstirea Nicula, unde a avut loc sinaxa monahală a Arhiepiscopiei Vadului, Feleacului și Clujului.

În după amiaza aceleiași zile, darul din Sfântul Munte, copia după Crucea Sfântului Împărat Constantin cel Mare, a fost adus la Biserica Studenților din Campusul Universitar „B.P. Hasdeu”, unde va rămâne permanent spre închinare. Aproape de miezul nopții, în Sala „Nicolae Ivan” din cadrul Complexului Mitropolitan, Părintele Efrem s-a întâlnit cu voluntarii implicați în organizarea acestor evenimente, le-a adresat cuvinte spre mângâierea sufletelor, i-a binecuvântat și le-a oferit și câte un mic dar.

Cea de-a treia zi a însemnat cea mai personală și mai plină de trăiri întâlnire pentru toți membrii comunității Bisericii Studenților, dar și a oaspeților prezenți la acest important eveniment duhovnicesc. Ziua a început cu săvârșirea Sfintei Liturghii în Campusul Universitar „B.P. Hasdeu”, în prezența Preasfințitului Părinte Benedict Bistrițeanul, a Preacuviosului Părinte Efrem Vatopedinul, a Părintelui Ciprian Negreanu, duhovnicul și îndrumătorul ASCOR Cluj-Napoca, dar și a mai multor clerici, tineri și credincioși.

La finalul Sfintei Liturghii au luat cuvântul Preasfințitul Părinte Benedict Bistrițeanul și Părintele Ciprian Negreanu în calitate de gazde, urmând apoi și cuvântul Părintelui Efrem, care a evidențiat legăturile dintre Mănăstirea Vatoped și comunitatea din jurul Bisericii Studenților din Cluj-Napoca: „Suntem mândri de poporul dumneavoastră și de comunitatea tinerilor de aici. Cu toate că astăzi nu e zi liberă, sunt atât de mulți oameni de față, și acest lucru mărturisește dragostea pe care o au față de Sfântul Munte. Noi, Vatopedul și Biserica Studenților, ne-am înfrățit și găzduim mulți frați de aici care vin la noi. Mulți ne ajută atunci când e nevoie. De aceea, mă bucur cu adevărat, pentru că sunt pentru prima dată aici, la dumneavoastră. Vă îndemn să continuați această viață liturgică intensă, pentru că, pe cât de mult participă omul la Sfânta Liturghie, pe atât de mult sporește starea lui duhovnicescă”.

Imediat după participarea la Sfânta Liturghie, delegația elenă s-a deplasat spre Facultatea de Teologie Ortodoxă, unde Părintele Arhimandrit a luat parte la Festivitatea de final de an a elevilor de la Colegiul Ortodox „Mitropolit Nicolae Colan”, adresând cuvinte de folos tinerilor prezenți, părinților și cadrelor didactice. Ultimul popas, înainte de decolare, a fost Mănăstirea „Sfânta Elisabeta”, unde, pe rând, au luat cuvântul mai mulți invitați, printre care și domnul profesor universitar Adrian Opre, care a ținut o alocuțiune în numele universitarilor și a laicului clujean.

Prezența Părintelui Arhimandrit Efrem Vatopedinul la Cluj-Napoca, împreună cu toți cei care l-au însoțit, monahi și mireni, a fost un eveniment de o anvergură spirituală notabilă. Mulți dintre credincioșii care au participat la slujbe, la conferințe, dar și la întâlnirile cu delegația elenă au remarcat și au subliniat faptul că atmosfera acelor zile a fost una asemănătoare cu bucuria din timpul Sărbătorilor Pascale. Astfel, prin vizita Starețului Mănăstirii Vatoped, s-a înfăptuit o legătură trainică între Muntele Athos și credincioșii din capitala Transilvaniei, care se vor bucura de acum încolo de posibilitatea de a se închina la copia după Crucea Sfântului Împărat Constantin cel Mare.

Părintele Daniil Sandu Tudor – figura emblematică a Rugului Aprins

Lavinia-Teodora Sabou

Recunoscut îndeobște drept cea mai pronunțată figură a mișcării culturale și spirituale de la Antim, numele fiindu-i asociat cu *Imnul Acatist la Rugul Aprins*, atât de familiar cultului bisericesc, dar și cu Schitul Rarău, unde a devenit ieroschimonah, Părintele Daniil Sandu Tudor a avut un parcurs cu totul deosebit. De la unul dintre vârfulurile cele mai admirate, pe de-o parte, și de temut, pe de altă parte, ale generației de elită din care a făcut parte, a devenit beneficiarul unei moșteniri neprețuite a tradiției isihaste aduse de Părintele Ioan Kulighin chiar din mijlocul Optinei.

„Binecuvântare fiului și urmașului meu duhovnicesc, iubit în Dumnezeu, Sandu Tudor, în amintirea plină de rugăciune, de la părintele duhovnicesc, protoiereul Ioan Kulighin, ucenic și urmaș duhovnicesc, din anul 1906, al stareților vieții contemplative de la mănăstirea și schitul Optina-

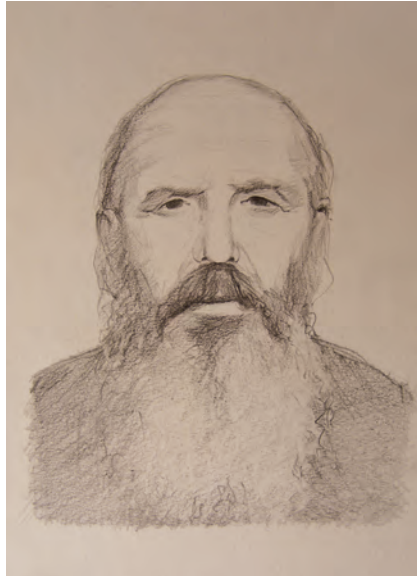

➤ Pustina, care sunt urmașii lui Paisie Velicicovski, ieroschimonahilor Iosif, Varsanufie, Anatolie, Nectarie, protoiereul Teodot și pustnicilor mănăstirilor din Munții Caucazului. Ioan, Părintele cel Străin” (Ieroschimonahul Daniil Sandu Tudor, *Taina Rugului Aprins: scrieri și documente inedite*, Editura Anastasia, București, 1999, p. 123).

Omul însetat de cultură

Născut în București, la 24 decembrie 1896, într-o familie cu trei copii, cel ce avea să fie gazetarul și scriitorul Alexandru Teodorescu, cu numele literar Sandu Tudor, a absolvit liceul la Ploiești, întreținându-se din meditații. În 1916, este chemat pe front, având gradul de sublocotenent. Demobilizat în 1920, revine la București pentru a-și termina studiile universitare, urmând o vreme și cursurile Academiei de Arte Frumoase, la care însă renunță din raționamente financiare. În 1922, intră în Serviciul Maritim Român, în calitate de ofițer asistent, la Constanța, unde i se mutase familia. În 1924, însă, revine la București, din dorința de a-și termina studiile. Intră în publicistică un an mai târziu, fiind colaborator al revistei *Gândirea*; debutează în literatură cu volumul de versuri *Comornic*, devine licențiat în filosofie în 1928, iar în anul următor obține o bursă cu ajutorul căreia pleacă în Athos, acesta constituind un episod revelator al vieții sale.

Desen: Diana Daniil

Întors cu o bogată experiență duhovnicească dobândită în doar câteva luni, începe să studieze monahismul românesc, fiind preocupat de Sfinții Paisie de la Neamț și Vasile de la Poiana Mărului. ÎPS Bartolomeu Anania își amintește că, întâlnindu-l în tren, era uluit de cât de bine stăpânea Sandu Tudor acest subiect în discuția pe care o purta cu ceilalți: „L-am ascultat vorbind îndelung despre Vasile de la Poiana Mărului, într-o nestăvilită revărsare de informație și accent. Erai obligat să-l admiri” (Ieroschimonahul Daniil Sandu Tudor, *op. cit.*, p. 138). Astfel, interesele sale preeminente devin Rugăciunea Inimii și studiile filocalice. În 1930, se retrage de la *Gândirea*, desprinzându-se de direcția ideologică a acestei reviste, și are inițiativa unei publicații proprii, *Floarea de Foc*, care apare până în 1936. Păstrându-și principiile creștine, participă la înființarea unei grupări antifasciste și scoate ilegal *Buletinul Antifascist*; între 1933-1938, editează cotidianul *Credința*, având tot o orientare de stânga. Interesant pentru unii și totodată neobișnuit pentru alții este genul colaborărilor sale în cadrul celor două publicații – numele unor scriitori de stânga din acea vreme (Alexandru Sahia, Ion Călugăru, Eugen Ionescu) erau alăturate, în aceleași pagini, de ale celor ca Mircea Vulcănescu, Constantin Noica, Emil Cioran, pe atunci scriitori de dreapta.

În ciuda colaborărilor sale cu pro-comuniști, poziția sa anticomunistă este exprimată, înainte de război, în paginile ziarului *Credința*: „Comunismul este o tovarășie uriașă unitară și ideal abstractă, în care toți sunt egali, fără sex, fără familie, fără neam. Comunismul este, lămurit, un copil romantic al ficțiunii rousseauiste, care își poartă moartea în sine, se tăgăduiește prin însăși natura, originea și baza sa”, reprezentând „o turmă organizată tiranic, după una sau mai multe abstracțiuni ale minții omenești” (Marius Oprea, *Adevărata călătorie a lui Zahai: V. Voiculescu și taina Rugului Aprins*, Editura Humanitas, București, 2008, p. 36).

În 1939 este trimis pe front, cu grad de locotenent, fiind apoi numit profesor și comandant la o școală tehnică militară de moto-mecanizare. La 12 noiembrie 1942 este arestat de Siguranță și trimis în lagărul de la Târgu-Jiu, de unde este eliberat la intervenția Ministerului de Război, care avea nevoie ca el să rămână sub arme până în 1944. Revenit la București, hotărăște să înceapă o viață nouă, puternic ancorată în spațiul duhovnicesc al Mănăstirii Antim, la a cărei restaurare contribuie substanțial, prin suport financiar (își vinde mașina personală) și prin implicarea în organizarea lucrărilor efective. În acest context, Sandu Tudor primește o chilie în turnul clopotniței și gândul de a se călugări devine tot mai prezent.

Întâlnirea cu Părintele cel Străin, Ioan Kulighin

Spre sfârșitul verii, în 1941, Părintele Ioan Kulighin, în vârstă de 60 de ani, împreună cu mitropolitul Rostovului (80 de ani), sunt descoperiți de armata română într-un lagăr de

concentrare din orașul Rostov pe Don, cei doi ajungând în România în 1943, însoțind trupele în retragere. Aceștia se stabilesc la Mănăstirea Cernica, unde avea să aibă loc întâlnirea providențială între Părintele cel Străin și grupul format din Sandu Tudor, Părintele Benedict Ghiuș și Alexandru (Codin) Mironescu, aflați într-una dintre vizitele frecvente în acel loc.

Bazându-se pe relatările lui Sandu Tudor, Părintele Andrei Scrima avea să consemneze că părintele rus „îi va primi cu o căldură a sufletului rămasă întreagă până în ultima clipă. Și cu simplitatea celui ce recunoștea sensul profund al acestor întâlniri” (André Scrima, *Timpul Rugului Aprins*, Editura Humanitas, București, 2000, p. 142). De atunci și până în toamna

lui 1946, când, „fiind cetățean sovietic, fusese ridicat de armata rusă, judecat sumar și expedit pe teritoriul U.R.S.S., sfârșindu-și zilele într-o temniță din Odesa” (Ieroschimonahul Daniil Sandu Tudor, *op. cit.*, p. 15), Părintele Ioan avea să-și petreacă timpul la Antim și Cernica, îndemnându-și prietenii să asimileze cele oferite la capacități maxime: „El însuși ne îndemna fără încetare: «Puneți-mi toate întrebările dorite, folosiți-vă de prezența mea cât mai e cu putință; nu peste mult timp, voi fi luat și dus departe»” (André Scrima, *op. cit.*, p. 142). Invitat de Sandu Tudor la Antim, Părintele Ioan este mereu prezent la slujba de priveghere de sâmbăta, participă la slujirea Sfintei Liturghii din ziua următoare și la întâlnirile de

după-amiază ale grupului deja conturat, devenind inspiratorul acestei noi mișcări – *Rugul Aprins al Maicii Domnului*.

Părintele Ioan adusese cu sine două manuscrise, *Pelerinul Rus și Sbornicul*, dar și o icoană care „o înfățișa pe Sfânta Fecioară deasupra unui Rug aprins, ca purtătoare a Dumnezeului Celui întrupat, foc nemistuit, Foc mântuitor” (Marius Oprea, *op. cit.*, p. 28). Discuțiile părintelui se axau în jurul Rugăciunii Inimii și al dobândirii climatului interior care să-i fie favorabil acesteia, Rugăciunea devenind obiectivul central și finalitatea dorită a membrilor *Rugului Aprins*. Această îndeletnicire cu caracter isihast avea drept temelie experiența și mijlocirea Sfinților Părinți care mai înainte dobândiseră acest dar al Duhului, astfel că Părintele Ioan a introdus în grup regula hirotesiei, care implica punerea mâinilor pe cap și rostirea binecuvântării pentru începerea Rugăciunii, spunând că, „pe drumul mântuirii, a avut parte de ceva ce se cerea dus, prin el, mai departe, transmis ucenicilor ca o Moștenire. Moștenire a ce? A științei și a trăirii Rugăciunii Inimii, adică a unei formule sau ipostaze tainice de înaintare pe calea duhovnicească ce se dăruia prin *binecuvântare* și numai prin *binecuvântare*” (André Scrima, *op. cit.*, p. 49). Primul beneficiar al acestei binecuvântări a fost Sandu Tudor, isihastul ce avea să ducă Rugăciunea pe culmile Rarăului și ale temniței comuniste.

Povestea Rugului Aprins

În anul 1946, Sandu Tudor a obținut un statut juridic al mișcării, care, ca asociație cu caracter spiritual, purta numele *Rugul Aprins*; în acest fel, aceasta a dobândit dreptul legal de a susține conferințe publice într-un cadru autorizat, care, de cele mai multe ori, aveau loc în biblioteca Mănăstirii Antim, dar și în alte locuri – „Animate de Sandu Tudor, reuniunile de la Antim s-au desfășurat între 1945 și 1948 cu lecturi, meditații pe teme ortodoxe, retrageri la mănăstiri, colocvii. Erau ceva între cerc cultural și familie spirituală” (Anca Manolescu, *Modelul Antim, modelul Păltiniș*, Editura Humanitas, București, 2015, p. 29). În 1948, asociațiile religioase aveau să fie interzise, iar activitatea *Rugului Aprins* a încetat definitiv la Mănăstirea Antim.

Recunoscut în baza activității sale publiciste drept un spirit vulcanic, incomod, tăios, temperamental, Sandu Tudor avea totuși finețe interioară și devotament față de prieteni, așa încât cel mai apropiat camarad, Alexandru Mironescu, îi spunea adesea: „Dragul meu, ai fi insuportabil dacă nu ai fi extraordinar” (André Scrima, *op. cit.*, p. 107). De subțirimea interioară a protagonistului mișcării a dat mărturie și Părintele Andrei Scrima, care considera că „Sandu Tudor a avut până la capăt eleganța desăvârșitei discreții a unei vieți spirituale adevărate, dobândită pe cale” (*Ibidem*, p. 128).

La 2 septembrie 1950, Sandu Tudor este tuns în monahism cu numele de Agaton, iar în 1950 este hirotonit la Schitul Crasna (Gorj); în luna octombrie a aceluiași an este acuzat de

instigare la cercetări abuzive anticomuniste și lovirea unui subaltern, ca ofițer în timpul războiului antisovietic; este apărat de un avocat evreu, „pro-bono, în amintirea anilor ‘30”, conform spuselor acestuia, care aduce în instanță articole precum „Gorila cu cască și mască”, „Bestia blondă, bestia brună”, în care Mussolini și Hitler erau satirizați (Marius Oprea, *op. cit.*, p. 89). Este trimis la Canal pentru șaisprezece luni, la finele cărora Părintele Agaton primește, la Sihăstria Neamțului, schima cea mare, devenind Ieroschimonahul Daniil. La 16 noiembrie 1952, se închinoviază la Mănăstirea Slatina, retrăgându-se ulterior la Schitul Rarău, ca stareț. Părintele Daniil avea să păstreze în continuare urme ale vechiului Sandu Tudor, așa încât, în ciuda restricției de cuvinte specifică schimnicilor, debitul său verbal era neschimbat și locvacitatea persistentă, după cuvintele ÎPS Bartolomeu Anania, care amintește de acest aspect ca despre un prilej de a-l tachina atunci când Părintele Daniil trecea prin București: „Cum se face că, potrivit rânduielii, un schimnic trebuie să se limiteze la șapte cuvinte pe zi, iar cel de la Rarău debitează șaptezeci pe minut?” (Ieroschimonahul Daniil Sandu Tudor, *op. cit.*, p. 141). De asemenea, Părintele Daniil era adesea văzut scriind, chiar și atunci când era în altar, motiv pentru care Andrei Scrima considera că acesta „are, obiectiv, nevoie de actul scrierii pentru a-și structura gândirea” (André Scrima, *op. cit.*, p. 124). Totodată, părintele este evocat drept un stareț riguros și atent în privința canoanelor monahale, păstrând în predicile sale „câte ceva din fervoarea conferințelor Antimului” (Marius Oprea, *op. cit.*, p. 92).

Procesul lotului Rugul Aprins

Între anii 1954-1958, Părintele Daniil este găzduit în casa lui Alexandru Mironescu de oricâte ori se abate prin București. Acest fapt devine prilej de reuniune a unui grup restrâns de intelectuali, ale căror întâlniri vor primi caracterul de „discuții dușmănoase”. Aflat în casa lui Alexandru Mironescu, Părintele Daniil este arestat, împreună cu acesta și cu fiul acestuia, Șerban, fiind trimiși în fața Tribunalului Militar București, într-un lot de 16 intelectuali, printre care se numără Vasile Voiculescu, Părintele Dumitru Stăniloae, Arhimandritul Benedict Ghiuș, Roman Braga, Părintele Arsenie Papacioc, G. Dabija, Felix Dubneac, Arhimandritul Sofian Boghiu și câțiva studenți.

După mărturia Părintelui Cleopa, care îi fusese duhovnic, Daniil Sandu Tudor cunoștea de dinainte acest deznodământ, luându-și rămas-bun de la obștea schitului și spunându-le că Dumnezeu i-a arătat că va muri în închisoare (Marius Oprea, *op. cit.*, p. 93). Amenințarea arestării era presimțită și ca urmare a publicării unor informații despre *Rugul Aprins* în afara țării – articolul Părintelui Olivier Clément de la Facultatea de Teologie „Saint-Serge” din Paris, intitulat „L’Eglise Roumaine et le Buisson Ardent”, fiind folosit ca pretext util poliției secrete comuniste (Marius Oprea, *op. cit.*, p. 97).

Condamnat la 25 de ani de temniță grea, Părintele Daniil Sandu Tudor este trimis de la Uranus la Jilava și la Gherla, fiind în 1960 închis la Aiud. Suferind de o formă foarte gravă de reumatism și atins de tuberculoză, moare la 17 noiembrie 1962, fiind aruncat în Râpa Robilor, la Aiud. În 1964, Alexandru Mironescu, rememorând momentul arestării, avea să consemneze: „Pe Părintele Daniil, prietenul meu bun, n-am să-l mai văd niciodată; a murit cum se cuvenea: ca un mucenic” (Ieroschimonahul Daniil Sandu Tudor, *op. cit.*, p. 135).

Bibliografie:

Tudor, Daniil Sandu, *Taina Rugului Aprins: scrieri și documente inedite*, Editura Anastasia, București, 1999;

Oprea, Marius, *Adevărata călătorie a lui Zahai: V. Voiculescu și taina Rugului Aprins*, Editura Humanitas, București, 2008;

Scrima, André, *Timpul Rugului Aprins*, Editura Humanitas, București, 2000;

Manolescu, Anca, *Modelul Antim, modelul Păltiniș*, Editura Humanitas, București, 2015.

Echipa: Tatiana Onilov, Eliza-Adelina Purcaru, Iulia Anamaria Mureșan, Romina Sopoian, Bogdan Herțeg, Nicoleta-Andreea Sicoe

Adresa ASCOR:
Biserica din Hașdeu 75
Cluj-Napoca

ISSN: 1224-0567

Redacția FILOCALIA:
Piața Avram Iancu, nr. 18,
Cluj-Napoca
Fax: 0264/595 300
revista.filocalia@yahoo.com